

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"בְּאֶחָד בְּאֶדָר מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכְּלָאִים"

כְּתוּב בַּגְּמָרָא (מגילה יג, ב): "אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, גְּלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָי מִי שְׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, שְׁעֵתִיד הָמָן הָרָשָׁע לְשָׁקַל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל (כְּדִי לְאַבְדֵם חֲלִילָה), לְפִיכָּךְ הֶקְדִּים (הקב"ה) שְׁקָלֵיהֶם (שֶׁל יִשְׂרָאֵל) לְשָׁקְלֵי הָמָן. וְהִינּוּ דַתְנָן (=וְזָהוּ שְׁלֹמְדָנוּ), בְּאֶחָד בְּאֶדָר מִשְׁמִיעִין (=מְכַרְיוֹסִים) עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכְּלָאִים."

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מָה עֲנִין כְּלָאִים לְחַדֵּשׁ אֶדָר? הֲלֹא עֵינָךְ מָה שְׂרָצָה לְהַשְׁמִיעַ לָנוּ רִישׁ לְקִישׁ שֶׁב־א' בְּאֶדָר מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים, כְּדִי לְבַטֵּל אֶת מַחְשַׁבַת הָמָן הָרָשָׁע.

אוֹמֵר עַל־כֵּךְ "עִיּוֹן יַעֲקֹב" (מובא בַּסֵּפֶר "עַמֵּק הַמֶּלֶךְ" יִלְקוּס הַרְאוּבֵנִי פִּרְשַׁת כִּי תִצְאָ): **עֲמָלֶךְ נִקְרָא "כְּלָאִים"** כִּינּוּן שֶׁהוּא שִׁילוּב שֶׁל שְׁתֵּי קְלִיפּוֹת טוֹמָאָה – **עֲשׂוּ וַיִּשְׁמַעְאֵל**. שְׁכֵן, **עֲמָלֶךְ** נוֹלָד **מִעֲשׂוּ**, שְׁלֶקַח לְאַשָׁה אֶת מַחְלַת בֵּת **יִשְׁמַעְאֵל**. וּמְבוֹאֵר עַל־יַדֵּי הַמְּקוֹבְלִים, **שְׁעֲשׂוּ** הוּא קְלִיפַת שׁוֹר, וַיִּשְׁמַעְאֵל הוּא קְלִיפַת חֲמוּר, וְלִכֵּן **עֲמָלֶךְ** הוּא בְּבַחֲיַנַת כְּלָאִים, כְּמוֹ שִׁכְתוּב: "לֹא תַחֲרַשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו."

וְזָהוּ שְׂרַמְזוּ חו"ל, שֶׁהֶקְדִּים הַקַּב"ה אֶת שְׁקָלֵי יִשְׂרָאֵל, לְשָׁקְלֵי הָמָן שֶׁהָיָה מְזַרַע **עֲמָלֶךְ**, כְּדִי לְבַטֵּלוֹ, וְזָהוּ שִׁכְתוּב: "בְּאֶחָד בְּאֶדָר מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכְּלָאִים", כְּדִי לְמַחֲוֹת אֶת קְלִיפַת **עֲמָלֶךְ**, שֶׁהוּא בְּבַחֲיַנַת "כְּלָאִים". וְהִנֵּה מוּבָא בִּירוּשָׁלַיִם, (שְׁקָלִים פ"א ה"ג): "זֶה יִתְנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקוּדִים **מַחְצִית הַשְּׁקָל**" – כָּל דֵּעֵבֶר בִּימָא יִתָּן (=כָּל מִי שֶׁעֵבֶר בַּיָּם סוּף).

וְתַמָּהוּ עַל־כֵּךְ הַמְּפָרְשִׁים, הַפְּלֵא וּפְלֵא: וְכִי מָה עֲנִין **מַחְצִית הַשְּׁקָל** לְאֵלוֹ שֶׁעֵבְרוּ אֶת יָם סוּף כְּאֲשֶׁר נִבְקַע? אוֹמֵר עַל־כֵּךְ הַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן, בַּחֲבִירוֹ "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה": נִרְאָה לְבָאֵר עֲנִין זֶה עַל דְּבָרֵי הַירוּשָׁלַיִם שֶׁהִסִּיבָה שְׁצוּהָ הַקַּב"ה לְתַת **מַחְצִית הַשְּׁקָל**, הוּא מַחְמַת **עֶזְרָא** מְכִירַת יוֹסֵף. שְׁכֵן, חֲצִי שְׁקָל הוּא בְּדִיוֹק הַסְּכוּם שֶׁנִּהְיָה כָּל שַׁבָּט מִמְכִּירְתוֹ שֶׁל יוֹסֵף. הֲאֵ כִיִּצְדָּ?

הִנֵּה כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית לו', כח): "וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לְיִשְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיְבִיאוּ אֶת יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה". וְהָרִי עֶשְׂרִים כֶּסֶף הֵם עֶשְׂרִים דִּינָרִים, שֶׁהֵם חֲמִישָׁה שְׁקָלִים (לְפִי אַרְבַּעַת דִּינָרִים לְשָׁקַל), וּמִכֵּינּוּן שֶׁהָיָה עֲשָׂרָה אֲחִים (מִלְּבַד יוֹסֵף וּבְנֵימִין), אִם כֵּךְ כָּל אֶחָד מֵהַשְּׁבָטִים קִבֵּל **מַחְצִית הַשְּׁקָל** תְּמוּנַת מְכִירַת יוֹסֵף (5:10=1/2). וְלִכֵּן, כְּדִי לְכַפֵּר עַל **חֲטָא** זֶה שֶׁל מְכִירַת יוֹסֵף נִתְחַיְבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְתַת **מַחְצִית הַשְּׁקָל**.

וְעַל־כֵּךְ אָמַר רַבֵּנוּ בַחַיִּי (שְׁמוֹת לח, כה): "כִּי מִפְּנֵי שִׁדְעָה הָמָן **חֲטָא** שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל בְּמְכִירַת יוֹסֵף בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף, שֶׁהֵם חֲמִשָּׁת שְׁקָלִים, וְעַנְשׁ הַ**חֲטָא** הֵהוּא לֹא נִפְקַד עֲלֵיהֶם... (עַל כֵּן צָרִיכִים הֵם לְשַׁלֵּם עַל זֶה, וְזָהוּ) שְׁאֲמָרוּ בְּמִדְרַשׁ (בְּרֵאשִׁית רבה לו'): 'וַיִּשְׁבוּ לְאָכַל לֶחֶם', אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה: אֲתֵם מְכַרְתֶּם אֶת אֲחֵיכֶם מִתּוֹךְ מִשְׁתָּה! חַיִּיכֶם (=לְשׁוֹן שְׁבוּעָה) שְׁבָנִיכֶם נִמְכָּרִים בְּשׁוֹשָׁן מִתּוֹךְ מִשְׁתָּה, שְׁנֵאמַר (אֶסְתֵּר ג): 'וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן יִשְׁבוּ לְשִׁתּוֹת'."

וְהִנֵּה, אוֹמֵר הַגַּה"ק ר' צְדוּק הַכֹּהֵן מְלוּבָלִין זִיע"א, בְּקוּנְטֵרַס "דְּבָרֵי סוֹפְרִים" (סִימָן ב'): "כְּשֶׁמְזַדְּמָן לְאָדָם אֵינָה דְּבַר סִפְנָה וְנִיצוּל, זֶה סִימָן שֶׁיֵּשׁ עֲלָיו **דִּין עוֹנֵשׁ**... שֶׁהָיָה רְאוּי לְבוֹא עֲלָיו, אֲלֵא שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרְךָ, בְּרוּב רַחֲמָיו וְחַסְדָּיו, לֹא יַחְפוּץ בְּמוֹת הַמֵּת, כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחַיָּה, וְהִצִּילוֹ בְּנֶס נֶגֶד שׁוֹרַת (=מִידַת) הַדִּין, וְהִזְמִין לוֹ זֶה, (כְּדִי) לְעוֹרֵר עַל־יַדֵּי זֶה שֶׁיִּשׁוּב (בְּתַשׁוּבָה)".

וּמִמְשִׁיב הַגַּה"ק ר' צְדוּק הַכֹּהֵן וְאוֹמֵר: "כְּמוֹ שֶׁמְצִינוּ בְּשַׁבַּת (קכ"א ב'): "... (אִם) נִזְדְּמָנוּ לוֹ (לְאָדָם) נַחְשִׁים וְעַקְרָבִים... וְלֹא הֶרְגָן, (בְּיָדוּעַ) שְׁנִזְדְּמָנוּ לְהוֹרְגוֹ, וְנַעֲשֶׂה לוֹ נֶס. וּפִרַשׁ רַש"י: הֲרָאָה לוֹ הַקַּב"ה **שְׁחָטָא**... וְנִרְאָה בְּקָרִיעַת יָם סוּף שֶׁהוֹצַרְכוּ לִיכְנֶס בְּסִפְנָה, וְשַׁבָּט יְהוּדָה בְּרֵאשׁ, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ (סוּטָה לו', א) עַל הַפְּסוּק 'הֵיטָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ' – הֵיטָה בְּשִׁבִיל **חֲטָא** מְכִירַת יוֹסֵף, שֶׁיְהוּדָה הָיָה הָעֵינָךְ בְּזָה, וְעַל־כֵּךְ הוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ... (וְהִנֵּה) וּגְיָב נֶפֶשׁ וּמְכָרוּ (דִּינוֹ מִיָּתָה) **בַּחֲנֹק**, כְּדַתְנָן (=כְּמוֹ שְׁלֹמְדָנוּ) בְּרִישׁ פָּרָק הַ**נְחֻנְקִין**... וְדִינוֹ בְּיַדֵּי שָׁמַיִם לְטַבּוּעַ בְּנֵהָר, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ בְּכַתּוּבוֹת (ל' ב) וּגְזִירַת הַבֵּן הִילוּד בִּיאוֹרָה תִּשְׁלִיכוּהוּ נְגוּר גַּם כֵּן בְּשִׁבִיל **עֶזְרָא** זֶה, וְעַדִּין לֹא הִטְהָרוּ עַד

קריעת ים סוף".

מבואר מדבריו הקדושים של הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א, שכאשר מזדמן לו לאדם איזה דבר סכנה והוא ניצול ממנו, סימן הוא שיש עליו **דין ועונש**. אלא שהשם יתברך, ברוב רחמיו וחסדיו הצילו בנס כפי לעזרתו שישוב בתשובה על **חטאיו**.

ולכן אומר הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין, זאת הסיבה שבקריעת ים סוף הכניס הקב"ה את ישראל לסכנה. שכן מחמת שמכרו השבטים את יוסף, ועברו על "וגנב איש ומכרו" (שמות כא' טז), נתחייבו **מיתה** בידי שמים. ומה שעברו ישראל בים סוף ויצאו משם, היה כדי להורות להם שבאמת היו **חייבים** הם בטביעה בחנק מחמת **חטא** מכירת יוסף. (שכן כאמור כל העובר על "וגנב איש ומכרו" דינו **מיתה** בחנק, כמו שכתוב במשנה (סנהדרין יא' א): "אלו הן הנחנקין, המכה אביו ואמו, וגונב נפש מ'ישראל...")

ולכן, הפניסה לים סוף וההצלה ממנו מלמדות, שצריכים הם לעשות תשובה על עון מכירת יוסף. לפי זה מבוארים היטב דברי הירושלמי: "זה יתנו כל דעבר בימא". דהיינו, כל מי שעבר בים סוף ולא טבע, סימן הוא שעליו לעשות תשובה על **חטא** מכירת יוסף, שעונשו **חנק**. והכפרה היא **מחצית השקל**, כמו השיעור שנהנה כל אחד מעשרת השבטים כאשר מכרו את יוסף בסכום של חמישה שקלים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) **"כל ישראל צריכים זה לזה"**

צריך לדעת, שמה שנצטוו משה לגבות מבני ישראל **מחצית השקל**, ולא שקל שלם, טמונה בזה פונה גדולה. שכן, בכך באה התורה לומר לכל אדם מישראל, שלעולם אין האדם מגיע לידי שלמות כשהוא בפני עצמו, אלא רק לאחר שמצטרף עמו אדם אחר מישראל. ולכן כאשר כל אחד מבני ישראל נתן במפקד שנערך על-ידי משה, רק **"מחצית השקל"**, הנה הצטרפו שתי נתינות של שני אנשים – לשקל שלם.

ולא עוד, אלא שאף איש מישראל לא ידע לעולם מי זה המצטרף אליו ומשלים את **מחצית השקל** שלו לשקל שלם. דבר שמלמדנו, שהיהודי הפשוט ביותר – בכוחו להשלים אף את הגדול שב'ישראל'.

כפי שמובא בספר "אהבת יונתן" (הפסרה לפרשת שקלים): "כי הטעם, למה היו נותנין **מחצית השקל**, ולמה לא ירבה, לפי שהאדם לא יחשוב מחשבת חוץ שהוא אינו צריך לאחרים. אלא כל ישראל צריכים זה לזה, וכן אדם לבדו איננו כלום. וזה היה גם כן **מחצית השקל**, שהוא לבדו אינו כלום, אם לא בהצטרף לו עוד חצי שקל אחר, ולכן היו נותנין כל העובר על הפקודים **מחצית השקל**, להורות שהוא לבדו אינו כלום, אלא צריכים כל ישראל להיות באגודה אחת, וכן "העשיר לא ירבה...".

"ויברך אתם משה"

מסופר על הגאון בעל "שאגת אריה" (רבי אריה ליב) מוולוז'ין, שבזמנו היה גר איש אחד בשם רבי יצחק, שהיה גביר וגם פרנס הקהילה. והנה, לצורך מסחרו הרבה רבי יצחק נדוד בקהילות ישראל, ובכל פעם ששב ממסעות אלו, נהג לזכות את אשתו בתשורה נאה.

יום אחד, לפני שיצא לדרך, בקשה ממנו אשתו, שהיתה צנועה וחסמת-לב, שבמקום תשורות, שהיה נוהג להביא מן הדרך, היא מעדיפה שיקנה לביתו ש"ס שלם. (דבר שהיה נדיר ויקר באותם זמנים). שמע רבי יצחק בקול אשתו, וכשחזר ממסעו הנה הביא לביתו ש"ס שלם.

כדי לא להחזיק טובה לעצמם, החליטו רבי יצחק וזוגתו להשאיל את כרכי הש"ס למי שחשקה נפשו בלימוד התורה. עד מהרה התפרסם הדבר בעירם. וכל בן תורה שרצה ללמוד, היה מגיע לביתם, ומשאיל כרך אחד מן הש"ס, וכשגמר ללמוד ממנו, שב והחליף את הכרך הזה בכרך אחר.

לימים, הגיע לעיר הגאון בעל "שאגת אריה". הוא התבודד באחד מבתי המדרש בעיר, ושקד על לימודו בהתמדה, כאשר מידי פעם היה נכנס לבית הגביר רבי יצחק כדי ליטול אחד מכרכי הש"ס. אשת רבי יצחק, שחשה שלפניה עומד אדם גדול, הרחיבה עוז בנפשה, ואמרה לו: רבי, אל לו לאדוני להטריח את עצמו לבוא לביתו בכל פעם שברצונו להחליף מסכת, שהרי ביטול תורה הוא. אני אשלח בכל בקר אחד ממשרתי למקום לימודו, והוא יביא לכבודו את הגמרות הנחוצות.

הספים לך בעל "שאגת אריה" להצעה של אשת רבי יצחק, וכך נמשך הסיפור תקופה ארוכה. לאחר תקופה ארוכה, כאשר נאלץ בעל "שאגת אריה" לעזוב את העיר, ניגש הוא לאשת רבי יצחק, וברכה: "כשם שזיכית אותי ללמוד מן הש"ס שברשותך, אני מברך אותך, שילדו לך שני בנים, אשר יאירו את עיני ישראל. בן אחד, אני מברך, יזכה להקהיל קהילות ברבים, וילמד את צעירי ישראל את הש"ס. ואילו הבן השני לא יצטרף לש"ס - שכן, הוא יזכה לדעת את כל התורה בעל-פה".

ואכן נתקיימה ברפת הצדיק: הבן האחד שנולד לה גדל, והיה ברבות הימים לגאון רבי חיים מוולוז'ין, שנמנה עם תלמידי "שאגת אריה", והקים את ישיבת וולוז'ין. ואילו בנה השני שנולד לה, הלך הוא רבי זלמן, המכונה רבי זלמליה שהתעלה מעל כל בני דורו בידיעת כל התורה בעל-פה.

שבת שלום לכל בית ישראל! **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וּבְצִלְאֵל... עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

על הכתוב בפְּרִשְׁתֵּנוּ (לח, כב): "וּבְצִלְאֵל... עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה", כְּתוּב בְּגִמְרָא (בְּרֻכּוֹת נה): "בְּצִלְאֵל – עַל שֵׁם חֲכָמְתוֹ נִקְרָא. (שָׁכָן), בְּשַׁעַה שְׁאָמַר לוֹ הַקֵּב"ה לְמֹשֶׁה, לֵךְ אָמַר לוֹ לְבְצִלְאֵל 'עָשָׂה לִי מִשְׁכָּן (ו) אַרְוֹן וְכִלִּים', הֵלֵךְ מֹשֶׁה וְהִפָּךְ (אֶת סֵדֶר הַדְּבָרִים), וְאָמַר לוֹ (=לְבְצִלְאֵל): 'עָשָׂה (קוּדֵם) אַרְוֹן וְכִלִּים (וְאַחַר–כֵּן) וּמִשְׁכָּן.

אָמַר לוֹ (בְּצִלְאֵל): מֹשֶׁה רִבְּנוּ, מִנְהַגוֹ שֶׁל עוֹלָם (הוּא) (ש)אָדָם בּוֹנֵה בַּיִת, וְרַק אַחַר–כֵּן מְכַנְּסִים לְתוֹכּוֹ כְּלִים, וְאֵתָּה אוֹמֵר לִי 'עָשָׂה לִי אַרְוֹן וְכִלִּים (וְאַחַר–כֵּן)... מִשְׁכָּן'. (אִם כֵּן), כְּלִים שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה, לְהִיכֵן אֲכַנְּסֶם? שְׁמָא (=אוֹלִי) כֵּן אָמַר לֵךְ הַקֵּב"ה, 'עָשָׂה מִשְׁכָּן (וְאַחַר–כֵּן) אַרְוֹן וְכִלִּים? אָמַר לוֹ (מֹשֶׁה לְבְצִלְאֵל): שְׁמָא בְּצֵל אֵל הֵייתָ וַיְדַעְתָּ? וְצָרִיכִים אָנּוּ לְהַבִּין אֶת מִשְׁמַעוֹת הַיּוֹכַח בֵּין מֹשֶׁה רִבְּנוּ לְבְצִלְאֵל, אִם לְהַקְדִּים לְעֲשׂוֹת אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאַחַר–כֵּן כְּלִים, אוֹ לְהִפָּךְ?

וּבַעֲנֵן זֶה כּוֹתֵב ה"חֲקֵל יִצְחָק", שְׁכָלֵי הַמִּשְׁכָּן רוֹמְזִים לְשֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה), וְאֵילּוֹ הַמִּשְׁכָּן עֲצָמוֹ רוֹמֵז לְשֵׁם "אֱלֹהִים". וּכְפִי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים (תְּרוּמָה, וְהַקְּמַת"): "וַיֵּשׁ לוֹמַר, דְּהֵנָּה בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן הָיוּ אַרְבָּעָה כְּלִים, הַרוֹמְזִים לְ–ד' אוֹתוֹת הוֹי"ה. הָאֲרוֹן עִם הַכִּפֹּת רוֹמֵז לְ–י' מִשְׁמָא קְדִישָׁא (יְהוָה). מְזַבַּח הַקְּטוֹרֶת רוֹמֵז לְ–ה' רֵאשׁוֹנָה מִשְׁמָא קְדִישָׁא (יְהוָה). הַמְּנוֹרָה רוֹמֵזת לְ–ו' מִשְׁמָא קְדִישָׁא (יְהוָה), וְאֵילּוֹ הַשְּׁלֶחַן רוֹמֵז לְ–ה' אַחֲרוֹנָה מִשְׁמָא קְדִישָׁא (יְהוָה). (וְאֵילּוֹ) הַמִּשְׁכָּן (עֲצָמוֹ)... הָאֲדָנִים וְהַקְּרָשִׁים, הִירֵיעוֹת תְּכֵלֶת... וְהִירֵיעוֹת עֲזִים, וְהַמְּכֹסָה, הֵם כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אוֹתוֹת "אֱלֹהִים".

מְדַבְּרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל ה"חֲקֵל יִצְחָק" אָנּוּ לְמַדִּים, שְׁכָלֵי הַמִּשְׁכָּן (=הַכִּפֹּת, מְזַבַּח הַקְּטוֹרֶת, הַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁלֶחַן) רוֹמְזִים לְשֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) בְּרוּךְ הוּא (אַרְבָּעַת הַכְּלִים כְּנֶגֶד אַרְבַּע אוֹתוֹת הוֹי"ה). וְאֵילּוֹ הַמִּשְׁכָּן עֲצָמוֹ רוֹמֵז לְשֵׁם "אֱלֹהִים" – חֲמֵשֶׁת הַדְּבָרִים שֶׁמֵּהֶם עָשׂוּי הַמִּשְׁכָּן (=הָאֲדָנִים, הַקְּרָשִׁים, יְרֵיעוֹת הַתְּכֵלֶת, יְרֵיעוֹת הָעֲזִים, וְהַמְּכֹסָה) הֵם כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אוֹתוֹת "אֱלֹהִים".

וְכָל זֶה, אוֹמֵר ה"חֲקֵל יִצְחָק", הוּא, כְּדֵי לְהַמְתִּיק (=לְהַפּוֹךְ) אֶת מִידַת הַדִּין לְרַחֲמִים. שָׁכָן, יְדוּעַ שְׁשֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) הוּא שֵׁם הַרַחֲמִים, וְשֵׁם "אֱלֹהִים" הוּא שֵׁם הַדִּין. עַל–כֵּן, אוֹמֵר ה"חֲקֵל יִצְחָק", אַרְבָּעַת הַכְּלִים הַנ"ל (=הַכִּפֹּת, מְזַבַּח הַקְּטוֹרֶת, הַמְּנוֹרָה וְהַשְּׁלֶחַן), הַרוֹמְזִים לְשֵׁם הוֹי"ה/שֵׁם הַרַחֲמִים, נִמְצְאִים בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן, הַרוֹמֵז לְשֵׁם "אֱלֹהִים"/שֵׁם הַדִּין, כְּדֵי לְהַמְתִּיק לְיִשְׂרָאֵל אֶת מִידַת הַדִּין וְלְהוֹפְכָהּ לְמִידַת הַרַחֲמִים.

"זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשְּׁקָל"

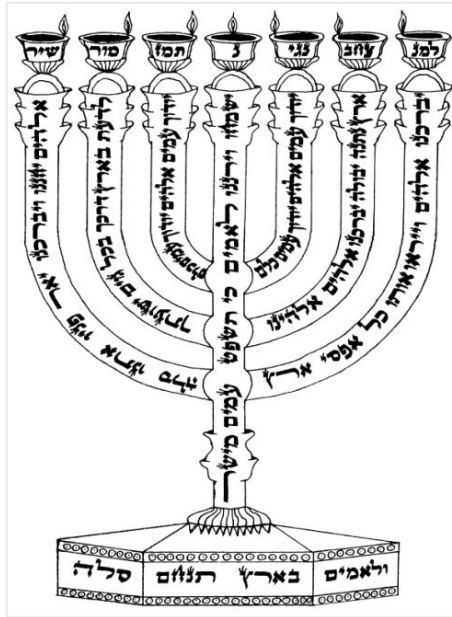
הַרְה"ק בַּעַל ה"בְּאֵר מַיִם חַיִּים" זִיע"א מְסַבֵּר אֶת הַכְּתוּב, "כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשְּׁקָל", בְּדֶרֶךְ מוֹסָר. הֵנָּה, כְּתוּב בְּגִמְרָא (קִידוּשֵׁין מ'): "תְּנוּ רַבָּנָן: לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ, כְּאִלּוֹ חָצִיו חֵיב וְחָצִיו זָכַי. עָשָׂה מַצּוֹה אַחַת – אֲשֶׁרִיו, שֶׁהִכְרִיעַ עֲצָמוֹ לְכַף זְכוּת. עָבַר עֲבָרָה אַחַת – אוֹי לוֹ, שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עֲצָמוֹ לְכַף חוֹבָה... רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לְפִי שֶׁהָעוֹלָם נִדוֹן אַחַר רַבּוֹ, וְהַיְחִיד נִדוֹן אַחַר רַבּוֹ, עָשָׂה מַצּוֹה אַחַת – אֲשֶׁרִיו, שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עֲצָמוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לְכַף זְכוּת. עָבַר עֲבָרָה אַחַת – אוֹי לוֹ, שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עֲצָמוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לְכַף חוֹבָה, שְׁנֵאמַר: 'וְחוֹטֵא אֶחָד יֵאבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה"'. וְאִזְהָרָה זֹ, אוֹמֵר בַּעַל ה"בְּאֵר מַיִם חַיִּים", מְרוֹמְזֵת בְּפִסוּק "כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים". דְּהֵינּוּ, כָּל "הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים" – עַל אֶחָד מִפְּקוּדֵי ה' וּמִמְצוֹתָיו, הָרִיחוּ חֵיב לְשִׁקוּל וְלִתֵּת בְּדַעְתּוֹ עַל "מַחְצִית" – לְהִיּוֹת מוּדָע לְכַף שֶׁהָעוֹלָם כְּמוֹ שְׂרוּי בְּאִיזוֹן שֶׁל מַחְצִית עַל מַחְצִית, וְשְׁעוֹנוֹתָיו עֲלוּלִים לְהִכְרִיעַ חֲלִילָה אֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף שֶׁל חוֹבָה...

בַּעֲנֵן זֶה מְסוּפָר עַל הַרְה"ק בַּעַל ה"נֶעֱם אֶלִּימְלֶךְ" מְלִיזְנֶסֶק זִיע"א, שְׂיוֹם אֶחָד פָּנָה אֶל בְּנוֹ וְאָמַר לוֹ: הַתְּדַע בְּנִי, מִפְּנֵי מָה בָּאִים אֵלַי הַבְּרִיּוֹת יוֹם יוֹם וְתוֹבְעִים מִמֶּנִּי בְּרִיאוֹת וּפְרִנָּסָה? מִשּׁוֹם שְׁמֵן הַסֶּתֶם הֵם

יודעים שאני האשם במצבם הרע, שבעונותי הכרעתי את העולם לכף חובה...

"ויעש את המנרה זהב טהור מקשה עשה את המנרה" (לז', יז')

על הכתוב, "ויעש את המנרה זהב טהור", אמרו חז"ל במדרש (ב"ר טו') שנטל הקב"ה מנורה של אש והראה למשה רבנו את סדר עשייתה. ואמרו בעלי הקבלה שבעת שהראה לו הקב"ה למשה את המנורה נראה באותה האש (מזמור תהילים (סו)) "למנצח בנגינת", שהוא כתוב בצורת מנורה.

והנה, ידועה ומפורסמת סגולת אמירת מזמור "למנצח בנגינת", כשהוא כתוב בצורת מנורה. וכתב על-כך בעל הרוקח בספרו "יראת אל", שקבל דבריו מפי אליהו הנביא, זכור לטוב, שדוד המלך (עליו השלום) היה נושא את מזמור "למנצח בנגינת" במגיננו(=המגן שהיה לו נגד אויביו) מצויר בצורת המנורה. ועל-ידי כך היה נוצח במלחמה, ואויביו היו נופלים לפניו. (בעלי הקבלה הסבירו, שהקב"ה הראה לדוד מזמור זה ברוח הקודש, כתוב באותיות מופז(=זהב) ונעשה בצורת המנורה).

ענין הסגולה המועילית לשמירה מובאת אף היא בספר "יראת אל", שכל הרואה את מזמור "למנצח בנגינת" מצויר בצורת מנורה, ימצא חן וחסד בעיני אלקים. והאומרו בכל יום קודם נץ החמה, לא יקרה לו מקרה רע, וחשוב הוא לפני הקב"ה כאילו הדליק המנורה בבית המקדש, ומובטח לו שהוא בן העולם הבא.

וכתב החיד"א בספרו "צפורן שמיר": "מה מאד הפליגו באמירת 'למנצח בנגינת' בציור מנורה, וכתבו חז"ל, ששכרו (של האדם) רב ועצום. וראיתי בקונטרס בכתב יד סודותיו ותועלותיו, ולפחות לעשות נחת רוח ליוצרנו, נאמר אותו בכונה בציור מנורה כתוב על קלף".

וצריך לדעת שסודות וענינים מופלאים רמוזים במזמור זה, ושבעה הקנים שיש במנורה הם פנגד: חנינה, ברכה, אורה, ישועה, הודאה, שמחה, רננה. שכל הענינים הללו עתידים להיות לישראל. וכל האומר 'למנצח בנגינת' שבע פעמים, ויכון בו בצאתו לדרך או למקום סכנה, או שרוצה למצוא חן וחסד, ילך לשלום ולהצלחה. (רבי אליעזר מגרמיזה זצוק"ל).

וכן מצינו, שנהגו לומר מזמור "למנצח בנגינת" בצורת המנורה לאחר ספירת העמר. כמו כן, יש להשתדל בכל פעם שאומרים מזמור זה לאומרו בצורת מנורה, אף לפני "ברוך שאמר".

ומובא כן בספר "אגרא דפרקא" (אות קעו') ל"בני יששכר", שמקובל לומר מזמור סו' "בצורת מנורה דיקא" ואם אין הציור מונח לפניו, כתב ה"בן איש חי" (פרשת מקץ), שבמצב זה מספיק לומר את המזמור, ולדמות בשכלו את ציור המנורה.

ענין מענין נוסף שכתב ה"בן איש חי" בספרו "עוד יוסף חי" (פרשת ויגש), שבשעת אמירת המזמור "למנצח בנגינת" המצויר בצורת מנורה על קלף או גיר, יקוף הציור של המנורה כשמסתכל בו, כדי שיהיה הציור יקוף לפניו כדמיון המנורה שהיתה זקופה ועומדת בהיכל, ולא יניח הציור מושפב ושטוח לפניו.

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְנָתַנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ... מִחֲצִית הַשְּׁקָל תְּרוּמָה לָהּ... לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם"

עַל הַפְּתוּב, "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשְּׁקָל... תְּרוּמָה לָהּ", פֶּרֶשׁ רִשׁ"י זצ"ל: "זֶה יִתְּנוּ" – הָרָאָה לוֹ (הַקִּב"ה לְמֹשֶׁה) מִטְּבַע שֶׁל אֵשׁ, וּמִשְׁקָלָהּ מִחֲצִית הַשְּׁקָל, וְאָמַר לוֹ: כֹּזֵה יִתְּנוּ."

וּמִקּוּר הַדְּבָר בְּמִדְרָשׁ תְּנַחֲמוּמָא (נִשְׂא, סִימָן יא): "בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקִּב"ה לְמֹשֶׁה, 'וְנָתַנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לָהּ', אָמַר מֹשֶׁה: מִי יוּכַל לִתֵּן כְּפָר נִפְשׁוֹ?... אָמַר רַבִּי מֵאִיר: נָטַל הַקִּב"ה כְּמִין מִטְּבַע שֶׁל אֵשׁ מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהָרָאָה לוֹ, לְמֹשֶׁה, וְאָמַר לוֹ: כֹּזֵה יִתְּנוּ."

וְצִרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ נִתְקַשָּׁה מֹשֶׁה בְּמִצְוֹת מִחֲצִית הַשְּׁקָל, עַד שֶׁהָיָה צוֹרֵךְ שֶׁהַקִּב"ה יוֹצִיא מִטְּבַע שֶׁל אֵשׁ מִתַּחַת לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, כְּדֵי לְהָרְאוֹת לוֹ?

תַּחֲלִיחָה, נִקְדָּים לְהִבְיָא מַה שְּׁמַצִּינוּ בְּמִדְרָשׁ תְּנַחֲמוּמָא (כִּי תִשָּׂא, סִימָן י'), שְׁמִחֲצִית הַשְּׁקָל שְׁנָתַנוּ יִשְׂרָאֵל הִיָּה כְּפָרָה עַל חֲטָא הָעֵגֶל, וּכְפִי שְׁכָתוּב בְּמִדְרָשׁ: "רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עַל שֶׁעָבְרוּ (יִשְׂרָאֵל) עַל עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת, לְפִיכָךְ יִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד (מֵהֶם), עֲשֻׁרָה גְרָה, שֶׁהוּא מִחֲצִית הַשְּׁקָל."

דְּהִינּוּ, מֵאַחַר וּמִחֲצִית הַשְּׁקָל עָרְכוּ עֲשֻׁר גְרָה, (שְׁהָרִי עָרַךְ הַשְּׁקָל הוּא עֲשָׂרִים גְרָה, כְּפִי שְׁכָתוּב בְּפֶרֶשׁתֵּנוּ: "...עֲשָׂרִים גְרָה הַשְּׁקָל"). עַל-כֵּן, מַה שְׁנָתַנוּ יִשְׂרָאֵל מִחֲצִית הַשְּׁקָל (=שֶׁהוּא כְּאֹמֵר עֲשֻׁר גְרָה), הִיָּה כְּנֶגֶד מַה שְּׁחָטְאוּ בְּחֲטָא הָעֵגֶל, וְעַל-יְדֵי כֵךְ פָּגְמוּ וְעָבְרוּ עַל עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת.

וְצִרִיף לְדַעַת, שְׁעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת כּוֹלְלוֹת אֶת כָּל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת, כְּפִי שְׁפָרֵשׁ רִשׁ"י זצ"ל: "כָּל שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת (=תְּרִי"ג מִצְוֹת), בְּכָלֵל עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת הֵן."

כְּמוֹ כֵן, יְדוּעַ כִּי הָעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה עוֹבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ (=כָּל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת). וְזֹאת, כְּפִי שְׁדָרְשׁוּ חוֹ"ל (הַדְּרִיט ח'): "וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֹהִים, אִיזוֹ הִיא מִצְוָה שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּכָל הַמִּצְוֹת? הֲוִי אוֹמֵר זֶה עֲבוּדַת כּוֹכָבִים" (=עֲבוּדָה זָרָה).

אִם כֵּן, נִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי חֲטָא הָעֵגֶל (שְׁזֹאת עֲבוּדָה זָרָה), עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת הַכּוֹלְלוֹת בְּעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת. עַל-כֵּן, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל-כֵּךְ, צוּהָ ה' שִׁיתְּנוּ מִחֲצִית הַשְּׁקָל, שֶׁהֵם עֲשֻׁר גְרָה, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל שֶׁעָבְרוּ עַל עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת, הַכּוֹלְלוֹת בְּתוֹכָם אֶת כָּל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת.

וְעַתָּה, בֵּא וְרָאָה מַה שְּׁכָתַב רַבֵּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, הַרְמ"א (רַבִּי מֹשֶׁה אִיִּסְרֵלִישׁ זצ"ל) בְּ"תוֹרַת הָעֵלֶה" (חֶלֶק ג', פָּרָק פֶּא'), שְׁ"עֲשָׂרִים גְרָה" (שֶׁהֵם כְּאֹמֵר שְׁקָל שְׁלֹם) הֵם כְּנֶגֶד עֲשֻׁרֵת הַמֵּאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכְנֶגֶד עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת, שֶׁהֵם בִּיחַד עֲשָׂרִים.

אוֹלָם, כִּידוּעַ הַקִּב"ה צוּהָ לְהִבְיָא רַק מִחֲצִית הַשְּׁקָל, שֶׁהוּא עֲשֻׁר גְרָה, כְּנֶגֶד עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת שִׁישְׂרָאֵל פָּגְמוּ בָּהֶם. וּכְפִי דְבָרֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַרְמ"א: "וְלֹזֶה אָמַר עֲשָׂרִים גְרָה, הוּא הַשְּׁקָל הַשְּׁלֹם, כִּי בְּעֲשֻׁרָה מֵאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וּבְעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת נִתְּנָה הַתּוֹרָה... וְאִמְנָם נִבְחָר הַמִּחְצָה וְלֹא הַשְּׁלֹם... כִּי הַכְּפָרָה הוּא תְלוּי בְּמִחֲצִית הַשְּׁקָל, שֶׁהִיא נִתְּיֵנַת הַתּוֹרָה (=עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת), וְהַמֵּאֲמִין (בְּ)עֲשֻׁרֵת הַדְּבָרִים רְאוּי לְכַפֵּר... וְלָכֵן יִשְׂרָאֵל, הַמְּחַזְקִים בְּאִמּוּנָה זֶה, נוֹתְנִים חֲצִי הַשְּׁקָל בְּמָקוֹם שְׁקָל שְׁלֹם."

מִדְּבָרֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַרְמ"א אָנוּ לְמַדִּים, שְׁמֵאַחַר וְ"בְּעֲשֻׁרָה מֵאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם" (אֲבוֹת ה', א') ("מֵאֲמָר" – כָּל מָקוֹם בְּבִרְיַת הָעוֹלָם שְׁנִזְכָּרָה בּוֹ לְשׁוֹן אִמְרָה, כְּגוֹן: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר", "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ" וכו'), וּבְעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת נִתְּנָה הַתּוֹרָה – עַל-כֵּן, לְכַאוּרָה, הִיוּ צִרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהִבְיָא עֲבוּר כְּפָרָת נִפְשָׁם שְׁקָל אֶחָד, שֶׁהוּא כְּאֹמֵר עֲשָׂרִים גְרָה – עֲשֻׁר גְרָה כְּנֶגֶד מַה שְּׁפָגְמוּ בְּעֲשֻׁרָה מֵאֲמָרוֹת, וְעֲשֻׁר גְרָה כְּנֶגֶד מַה שְּׁפָגְמוּ בְּעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת, כְּאֲשֶׁר עָבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה וְעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. שְׁכֵן, כְּאֲשֶׁר חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל, וְעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, לֹא פָּגְמוּ רַק בְּעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת, אֲלָא גַם בְּעֲשֻׁרֵת הַמֵּאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.

אם כך, מדוע הביאו ישראל רק **מחצית השקל**, שהוא עשר גרה?

כדי להבין ענין זה, נקדים להביא מה שמבואר על-ידי בעל התניא ב"שער היחוד והאמונה", הכותב בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א: "הנה, כתיב: 'לעולם ה' דברך נצב בשמים'. ופרש הבעש"ט זצ"ל, כי (דברי ה' יתברך, עשרת המאמרות שאמר)... 'הי רקיע בתוך המים' וגו', (התיבות והאותיות) אלו הן ניצבות ועומדות לעולם בתוך הרקיע, השמים... להחיותם לעולם, כדכתיב (= כמו שכתוב): 'ודבריו חיים וקיימים... לעד'.

כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע, חס וחלילה, וחזרות למקורן, היו כל השמים (חוזרים) (ל)אין ואפס ממש, והיו פלא היו... וכן בכל הברואים שבכל העולמות, העליונים והתחתונים... אילו היו מסתלקות... חס וחלילה האותיות מעשרה (המאמרות שבהן נבראת הארץ)... היתה (כל הבריאה) חוזרת לאין ואפס".

כלומר, הבעש"ט הקדוש מבאר לנו, שלא נטעה להבין כי מה שברא הקב"ה את העולם בעשרה מאמרות היה רק פעם אחת בששת ימי בראשית, ומאז קים העולם ברצונו יתברך. אלא, צריך לדעת, כי כל היקום פלו, שנברא בעשרה מאמרות, עומד וקיים על-ידי אותם עשרה מאמרות - "יהי אור", תדשא הארץ", "יקוו המים" וכו' - והם המחיים ומקיימים את כל הבריאה בכל רגע ורגע. ואותן האותיות, של עשרה מאמרות אלו, ניצבות בתוך הבריאה כלה להחיותה. ומאחר ודיבורו של הקב"ה הוא נצחי, הנה, כל זמן שהוא יתברך רוצה בכך, מחיה הוא את הבריאה. ואולם אם הוא יתברך היה מפסיק את דיבורו, חס וחלילה, ומסלק את האותיות המחיות את אותו הנברא, כי אז היה אותו הנברא בטל ומבוטל, והופך לאפס - כמו לפני הבריאה.

לפי זה מבואר, שהאותיות של עשרת המאמרות הן בבחינת צינורות, הממשיכים שפע רב טוב להחיות את העולם בכל רגע ורגע, בבחינת "ואתה מחיה את כלם", וכדברי הבעש"ט הקדוש זיע"א: "לעולם ה' דברך נצב בשמים". נמצא לפי זה, שכאשר האדם **חוטא**, ועושה דברים המנוגדים לרצון הבורא, הרי הוא פוגם בכך באותיות של עשרת המאמרות, שהם כאמור צינורות השפע להמשיך חיים לבריאה, ועל-ידי כך גורם חלילה למעט את השפע בעולם.

על-פי האמור, יאיר לנו להבין מדוע נתקשה משה רבנו **במחצית השקל**. שכן, כאמור, צריך להבין, מדוע צוה הקב"ה להביא רק **מחצית השקל**, שהם עשר גרה, כדי לתקן את הפגם בעשרת הדברות. הלא לכאורה צריכים ישראל לתת שקל שלם, שהוא עשרים גרה: עשר גרה כנגד הפגם בעשרת המאמרות, ועשר גרה נוספים כנגד הפגם בעשרת הדברות.

על-כך מגלים לנו חז"ל במדרש: "אמר רבי מאיר: נטל הקב"ה כמין מטבע של **אש** מתחת כסא הכבוד, והראה לו, למשה, ואמר לו: כזה יתנו". דהיינו, רמז הקב"ה למשה בכך שהוציא מטבע של **אש** מתחת לכסא הכבוד, שכאשר יביאו ישראל **מחצית השקל**, שהוא עשר גרה, כדי לתקן מה שפגמו בעשרת הדברות, יוציא הקב"ה מתחת לכסא הכבוד **מחצית השקל של אש**, שהוא עשר גרה, כנגד מה שפגמו בעשרת המאמרות שבהם נברא העולם, כדי לתדש את כל הבריאה בעשרת המאמרות. וזהו שכתוב: "זה יתנו כל העבר על הפקדים **מחצית השקל**...". דהיינו, ישראל יתנו **מחצית השקל**, שהוא עשר גרה, כנגד הפגם בעשרת הדברות.

ואולם, לפי זה נתקשה משה רבנו: הלא על-ידי **העגל** פגמו ישראל גם בעשרת המאמרות, ולכן צריך לתת עוד חצי שקל, כנגד עשרת המאמרות? על-כך אמר לו הקב"ה: "**מחצית השקל** תרומה לה" - דהיינו, **מחצית השקל** השני (מטבע של **אש**), שהוא עשר גרה, הקב"ה משלים כדי לתקן את פגם עשרת המאמרות, ולהחיות את הבריאה כלה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פניחס פרידמן) "זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל"

הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זיע"א מסביר את הפתוב, "כל העבר על הפקדים מחצית השקל", בדרך מוסר. הנה, כתוב בנמרא (קידושין מ'): "תנו רבנן: לעולם יראה אדם עצמו, כאלו חציו חיב וחציו זכאי. עשה מצוה אחת - אשריו, שהכריע עצמו לכף זכות. עבר עברה אחת - אוי לו, שהכריע את עצמו לכף חובה... רבי אלעזר ברבי שמעון אומר, לפי שהעולם נדון אחר רבו, ותיחיד נדון אחר רבו, עשה מצוה אחת - אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם פלו לכף זכות. עבר עברה אחת - אוי לו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם פלו לכף חובה, שנגמר: 'וחוטא אחד יאבד טובה הרבה'". ואז הרה"ק זו, אומר בעל ה"באר מים חיים", מרומזת בפסוק "כל העבר על הפקדים". דהיינו, כל "העבר על הפקדים" - על אחד מפקודי ה' וממצותיו, הריהו חיב לשקול ולתת בדעתו על "מחצית" - להיות מודע לכך שהעולם כמו שרוי באיזון של מחצית על מחצית, ושעונותיו עלולים להכריע חלילה את כל העולם לכף של חובה...

בענין זה מסופר על הרה"ק בעל ה"נעם אלימלך" מליזנסק זיע"א, שיום אחד פנה אל בנו ואמר לו: התדע בני, מפני מה באים אלי הבריות יום יום ותובעים ממני בריאות ופרנסה? משום שמן הסתם הם יודעים שאני האשם במצבם הרע, שבעונותי הכרעתי את העולם לכף חובה... **שבת שלום לכל בית ישראל!** **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ... מִחֻצֵי הַשְּׁקָל... לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פיינחס פרידמן)

אָמְרוּ חוּז"ל בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (וילקוט פרשת כי תשא): "בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לְה'... מִחֻצֵי הַשְּׁקָל", אָמַר מֹשֶׁה: מִי יוֹכֵל לְתַן כְּפָר נִפְשׁוֹ?... אָמַר רַבִּי מֵאִיר: נָטַל הַקַּב"ה כְּמִין מִטְבַּע שֶׁל אִשׁ מִתַּחַת כֶּסֶא הַכְּבוֹד, וְהִרְאָה לוֹ, לְמֹשֶׁה, וְאָמַר לוֹ: כְּזֶה יִתְּנוּ."

וּצְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ נִתְקַשָּׁה מֹשֶׁה כָּל-כָּךְ בְּמִחֻצֵי הַשְּׁקָל, עַד שֶׁהָיָה צָרִיךְ הַקַּב"ה לְהִרְאוֹת לוֹ מִטְבַּע שֶׁל אִשׁ? וְכִי מֹשֶׁה רִבְּנוּ לֹא יָדַע אִיךָ נִרְאָה מִחֻצֵי הַשְּׁקָל? וְאִם נֹאמַר שֶׁלֹּא יָדַע, מִדּוּעַ הָיָה צָרִיךְ לְהִרְאוֹת לוֹ דּוֹקָא מִטְבַּע שֶׁל אִשׁ מִתַּחַת לְכֶסֶא הַכְּבוֹד?

בִּיאור נִפְלֵא עַל-כָּךְ אֹמַר ה"חֲתָם סוֹפֵר", עַל-פִּי מַה שֶּׁגִּלְהָ לָנוּ הַמְקוּבֵּל הָאֱלֹקִי הַרַמ"ע מִפְּאֲנוּ, בְּסִפְרוֹ "עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת" (מְאֻמֵּר "אִם כָּל חַי"), שְׁאֵף-עַל-פִּי שְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּכָל זֹאת עוֹמֵד אֵלָיו הַנְּבִיא, שֶׁהוּא כֹהֵן מְזֻרַע אֲהָרֹן ("פִּינְחָס הוּא אֵלָיו") בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם, וּמְקַרֵּב קוֹרְבָנוֹת תְּמִידִין כְּסֻדְרָם, "שָׁנִים לְיוֹם עוֹלָה תְּמִיד" - כְּבֶשׂ אֶחָד בַּבֶּקֶר, וְכַבֵּשׂ שְׁנֵי בֵּין הָעֲרֵבָיִם.

וּבְעֵינַיִן זֶה מְצִינּוּ, בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשׁ "יֵיטֵב לֵב" (פְּרִשְׁת אָמַר): ש"פ... פְּעַם אַחַת, אַחַר שְׁסִיִּים (ה"י"שִׁמַּח מֹשֶׁה" אֶת) תְּפִילַת י"ח (=שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרֵה), עָלָה בְּלִבּוֹ (=הַתְּכַוֵּן) לְהַתְּפַלֵּל (שִׁיזְכֶּה) לְרִאוֹת (אֶת) הַדְּבָר הַנִּי"ל (=אֶת אֵלָיו הַנְּבִיא עוֹמֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם, וּמְקַרֵּב קוֹרְבָנוֹת), הָאֹמֵר בְּ"עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת"... וְתִיכַף הַתְּפַלֵּל עַל זֶה, וּמֵלֵא ה' שְׂאֵלָתוֹ, וְרָאָה עֵינָי בְּעֵינָי אֶת אֵלָיו מְלוּבָשׁ בְּבִגְדֵי כְהוֹנָה, עוֹמֵד וּמְקַרֵּב (אֶת) הַתְּמִיד כְּסֻדְרוֹ..."

וּצְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת ש"תְּפִילּוֹת - כְּנִגְדַת תְּמִידִין תְּקוּנוֹם" (בְּרִכּוֹת כו.). דְּהֵינּוּ, אֲנָשִׁי כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה תְּקַנּוּ לָנוּ אֶת תְּפִילַת שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרֵה כְּנִגְדַת קוֹרְבָנוֹת הַתְּמִיד שֶׁהִקְרִיבוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְלָכֵן, תְּפִילַת שְׁחָרִית שְׁאָנוּ מִתְּפַלְּלִים, הִיא כְּנִגְדַת קָרְבַן הַתְּמִיד שֶׁל הַבֶּקֶר, וְתְּפִילַת הַמִּנְחָה הִיא כְּנִגְדַת קָרְבַן הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבָיִם, וְתְּפִילַת עֲרֵבִית הִיא כְּנִגְדַת אֵיבָרִים וּפְדָרִים, שֶׁלֹּא נִשְׂרְפוּ בְּקָרְבַן הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבָיִם. וְכִשְׁאָנוּ מִתְּפַלְּלִים תְּפִילַת שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרֵה, הִנֵּה, בְּאַתְעָרוֹתָא דְלִתְתָא (=בְּהַתְעוֹרְרוֹת לְמַטָּה) אָנוּ מְעוֹרְרִים אֶת אֵלָיו הַנְּבִיא לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם, כְּדִי שִׁיעֲמוּד וַיִּקְרִיב קָרְבַן תְּמִיד כְּנִגְדַת תְּפִילָה זו.

וַיֵּשׁ לֹאמַר שְׁמִטְעָם זֶה תְּקַנּוּ לָנוּ חוּז"ל לְהַתְּפַלֵּל לְאַחַר סִיּוּם תְּפִילַת שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרֵה: "יְהִי רְצוֹן... שְׁיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ". פִּי הֵיּוֹת וְ"תְּפִילּוֹת - כְּנִגְדַת תְּמִידִין תְּקוּנוֹם", אָנוּ מִתְּפַלְּלִים שְׁיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָךְ נִזְכֶּה לְהִקְרִיב קוֹרְבָנוֹת תְּמִידִין בְּפוּעֵל מַמָּשׁ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

אֲלֵא, שְׁלִפִי מַה שְׁאָמְרָנוּ, מִתְעוֹרְרַת שְׂאֵלָה קִשָּׁה: הֲלֹא לְפִי הַהֲלָכָה צָרִיךְ לְקַנּוֹת קוֹרְבָנוֹת תְּמִידִין מִכְּסָפֵי הַצִּיּוֹר, דְּהֵינּוּ מִתְרוֹמַת מִחֻצֵי הַשְּׁקָל שְׁתוֹרְמִים יִשְׂרָאֵל כָּל חֹדֶשׁ אֲדָר. וְהֵן אֲמַת וְנִכּוֹן, שְׂאֵלָיו הַנְּבִיא מְקַרֵּב קוֹרְבָנוֹת תְּמִידִין גַּם בְּזִמְנֵי הַזֶּה, בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעַלָּה. אֲבָל, מֵאִיפָה יֵשׁ לוֹ אֶת תְּרוֹמַת מִחֻצֵי הַשְּׁקָל מִיִּשְׂרָאֵל, כְּדִי לְקַנּוֹת אֶת קוֹרְבָנוֹת הַתְּמִידִין?

מִשִּׁיב עַל-כָּךְ ה"חֲתָם סוֹפֵר": הֲלֹא בְּרוּר שְׂאֵלָיו הַנְּבִיא אֵינוּ מְקַרֵּב בְּשָׁמַיִם כְּבָשִׂים גְּשָׁמִיִּים, אֲלֵא מְדוּבָר כָּאֵן בְּכַבָּשִׂים רוֹחָנִיִּים, כְּפִי שְׁמִבּוּאָר בְּגִמְרָא (מִנְחוֹת ק'): "...אָמַר רַבִּי גִידְלָא, אָמַר רַב... מְזַבְּחַת בְּנוֹי, וּמִיכָאֵל שָׁר גְּדוּל עוֹמֵד וּמְקַרֵּב עָלָיו קָרְבָן". וְכִתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת: "וַיֵּשׁ מִי שְׂאוּמֵר (ש) כְּבָשִׂים שֶׁל אִשׁ (הֵינּוּ)".

אִם כֵּן, וְאֵלָיו הַנְּבִיא הָיָה מְקַרֵּב אֶת קָרְבַן הַתְּמִיד מִכְּבָשִׂים שֶׁל אִשׁ, מֵהִיכֵן הוּא לֹקַח אֶת אוֹתָם כְּבָשִׂים? אֹמַר עַל-כָּךְ ה"חֲתָם סוֹפֵר": "לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעְתִּי, פְּשׁוּט מְאֹד, שְׁלֹקַח (אֵלָיו הַנְּבִיא) מְצִינּוֹרֵי הַשְּׁפַע, (שְׁדַרְכָם) יוֹרְדֵי (ת) פְּרָנְסַת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וּמְפָרִישׁ (אֵלָיו) לְעֲצָמוֹ שִׁיעוֹר מִחֻצֵי הַשְּׁקָל, וּמִמֶּנּוּ מְקַרֵּב כְּבָשִׂים שֶׁל אִשׁ..."

וּבִיאור דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל ה"חֲתָם סוֹפֵר" הוּא עַל-פִּי הַמְּבּוּאָר בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים: שְׁכָל הַשְּׁפַע הַיּוֹרֵד מֵהַשָּׁמַיִם

הוא מתגשם (=נעשה גשמי) בדרך אל הארץ. (כפי שמבאר הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א, שהגשם, כשירד מן השמים נקרא "מטר", שהוא דבר רוחני, וכשמגיע לעולם הזה, אז הוא מתגשם, ונקרא "גשם").
ופיון שאלהו הנביא מקריב גם בזמן הזה קורבנות בבית המקדש של מעלה כל יום, ומצד הדין צריך לקנות קורבנות אלו דוקא מכספי הציבור, על-כן, בכל שנה מפריש אלהו הנביא כשיעור מחצית השקל משרש שפע הפרנסה הרוחני של כל אחד ואחד מישראל. ומשפע רוחני זה נוצרים כבשים של אש, שמהם מקריב אלהו קורבנות תמיד בבית המקדש מדי יום ביומו.
ועל-כך נתקשה משה רבנו: וכי איזה מחצית שקל יוכלו ישראל לתרום לאחר חרבן בית המקדש, כדי לקנות מהם כבשים?

"נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, והראה לו, למשה, ואמר לו: כזה יתנו". כלומר, לאחר החרבן יפריש אלהו הנביא מחצית שקל של אש מתחת כסא הכבוד (דהינו, משרש השפע הרוחני של כל אחד מישראל לפני שירד לעולם הזה), ומשפע רוחני זה, יתהוו כבשים של אש, כדי שיהיה ניתן להקריב מהם קורבנות תמיד בבית המקדש של מעלה.

וראי לציין שהרמ"ע מפאנו כותב בספרו "עשרה מאמרות", שבית המקדש לא נחרב, אלא הקב"ה העלהו לשמים, ושם אלהו מקריב קורבנות תמיד כסדרם. ומביא הרמ"ע מפאנו לכך ראיה מדברי חז"ל (תענית כ"ט): "משחרב בית המקדש... נתקבצו כיתות... של פרחי כהונה, כשמפתחות ההיכל בידן... ואמרו: 'ריבוננו של עולם, הואיל ולא היינו גזברין גאמנים, יהיו המפתחות מסורות לך', וזרקום למעלה, ויצתה כעין פיסת-יד וקבלתן מהם".

ואם כך, אומר הרמ"ע מפאנו, ומפתחות ההיכל נגנזו בשמים, בנדאי שבית המקדש עצמו נגנז למעלה. ועוד הוא מוסיף, ומביא ראיה מדברי הקב"ה לשלמה המלך, לאחר שכלה (=סיים) לבנות את בית המקדש (מלכים א', ט'): "ויאמר ה' אליו (=לשלמה): שמעתי את תפלתך ואת תחנונתך אשר התחננתה לפני. הקדשתי את הבית הזה אשר בנתה לשום שמי שם עד עולם והיו עיני ולבי שם כל הימים... (אבל) אם שוב תשבון אתם ובניכם מאחרי, ולא תשמרו מצותי חקותי... והכרתי את ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי להם, ואת הבית אשר הקדשתי לשמי אשלח מעל פני... והבית הזה יהיה עליון...".

ונתיגעו כל המפרשים לפרש את הכתוב "והבית הזה יהיה עליון...". שהרי הכתוב עוסק בעת שיחטאו ישראל, ואז יחריב הקב"ה את בית המקדש. ואיך שיהי לומר בזמן חרבן "והבית הזה יהיה עליון..."? אלא, אומר הרמ"ע מפאנו, שהקב"ה בשר לשלמה המלך, שאפילו כשיחטאו ישראל, לא יחריב הקב"ה את בית המקדש, אלא הוא יתברך יעלהו למעלה, להיות עליון בשמים.

ומטעם זה שנה הקב"ה את טבע הבריאה, והעלה את אלהו הנביא לשמים, עוד בהיותו חי, כדי להקריב את קרבן התמיד. שכן, רק כהן מזרע אהרן יכול לעמוד בבית המקדש ולהקריב קורבנות. ואם, תלילה, היה אלהו מת ככל האדם, ורק נשמתו היתה עולה לשמים, הרי שבכך היתה נפקעת ממנו קדושת הכהן שבו, שהרי אמרו חז"ל (שבת ל'): "במתים חופשי - פיון שמת אדם, נעשה חופשי מן התורה ומן המצוות", וממילא אלהו הנביא לא היה יכול להקריב קורבנות בבית המקדש, שהרי אין לו דין כהן. לכן העלהו הקב"ה לשמים בחיים, וזאת, כדי שיוכל להקריב קורבנות תמיד בבית המקדש.

יהי רצון, שגנזכה לראות את בית המקדש שנגנז, יורד מן השמים, כדברי חז"ל (סוכה מא'): לעתיד לבוא ירד מן השמים בית מקדש של אש, בנוי ומשוכלל, וכלשון רש"י הקדוש: "מקדש העתיד שאנו מצפין (לו), בנוי ומשוכלל, הוא יגלה ויבוא משמים, שנאמר (שמות טו', יז): 'מקדש אדני כוננו ידך' - במהרה בימינו אמן.
"ועשית שנים רבים זהב..."

פעם, כשדרש רבי מאיר שפירא בפני קהל רב, ואמר בין השאר: שנינו במכילתא כל כלי השרת במשכן ובמקדש היה מותר לעשות מפל מיני מתכות, בזמן שלא היה זהב. אולם את הפרובים שעל הארון, היו צריכים תמיד לעשות רק **זהב טהור**, ואסור היה לעשותם מפל סוג של מתכת אחרת.

ומיד נשאלת השאלה: מדוע נשתנו הפרובים בעניין זה מפל שאר חלקי המשכן? אלא - המשיך רבי מאיר שפירא, תוך כדי הרמת קולו - הפרובים, פיזוע, מסמלים את התינוקות הרבים, כדברי רש"י (כה', יח'): "פרובים - דמות פראץ תינוק להם", ומשום כך היה מקומם על ארון הלוחות, כדי ללמדנו שמוטלת עלינו חובה קדושה לחנך את הילדים שלנו לתורה ולחיי תורה. וכאשר מדובר בתפקיד זה של חינוך הצעיר - אי-אפשר לצאת ידי חובה בקטנות, בפרוטות של כסף או של נחושת, אלא מוטלת עלינו החובה לתת **זהב** דוקא... שבת שלום לכל בית ישראל!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְנָתַנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ... מַחְצִית הַשְּׁקָל... לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם" (י' יב')

בְּשַׁבַּת שְׁמִבְרַכִּין בְּה אֶת רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר, קוֹרְאִים אֲנִי עַל מִצְוֹת "מַחְצִית הַשְּׁקָל" (פְּרֻשַׁת "כִּי תִשָּׂא"), כִּיּוֹן שְׁבִיבִין שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הָיוּ מְשַׁמְעִים עַל הַשְּׁקָלִים, כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ: "בְּאֶחָד בְּאֶדָר מְשַׁמְעִין (=מְכַרְיִים) עַל הַשְּׁקָלִים (כְּדִי לְזַרְזוֹ אֶת הָעָם לְתַרוּם)".

וּמְבֹאֵר בְּגִמְרָא, שֶׁהַטַּעַם לְכַךְ הוּא, כִּיּוֹן שְׁבִירָאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן צְרִיכִים לְקַנּוֹת קוֹרְבָנוֹת לְמִזְבֵּחַ (לְשֵׁם הַקְרֵבַת קָרְבָן הַתְּמִיד). וּמֵאַחַר וְ"שׂוֹאֵלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת הַחֵג, קִדְּם שְׁלֹשִׁים יוֹם", הַקְדִּימוּ לְהַשְׁמִיעַ עַל הַשְּׁקָלִים בְּאֶחָד בְּאֶדָר, שְׁלֹשִׁים יָמִים לְפָנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן.

וְהִנֵּה, עַל מִצְוֹת "מַחְצִית הַשְּׁקָל" כְּתוּב בְּתוֹרָה: "זֶה יִתְּנוּ... מַחְצִית הַשְּׁקָל... הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט מִמַּחְצִית הַשְּׁקָל".

וְצְרִיכִים אֲנִי לְהַבִּין, מִדּוּעַ צִוָּה ה' יִתְּבַרַךְ עַל יִשְׂרָאֵל לְתַת דּוֹקָא מַחְצִית הַשְּׁקָל תְּרוּמָה, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר? נִקְדִּים לְהַבִּיא אֶת דְּבָרָיו שֶׁל הַרְה"ק מֵאַפְטָא זִיע"א, בְּסִפְרוֹ הַקְדוּשׁ "אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" (פְּרֻשַׁת שְׁקָלִים), הַמְבַּאֵר אֶת עֲמֻקּוֹת עֲנִין מַחְצִית הַשְּׁקָל, עַל-פִּי הַכְּתוּב בְּמִשְׁנָה (סְנֵהֲדָרִין לו'): "סְנֵהֲדָרִין (=בֵּית דִּין) הִיְתָה כְּחֻצֵי גֵרִין עֲגוּלָה, כְּדִי שִׁיְהוּ רוֹאִין זֶה אֶת זֶה".

וְצְרִיכִים אֲנִי לְהַבִּין, מִדּוּעַ יִשְׁבוּ הַסְנֵהֲדָרִין (=בֵּית הַדִּין) דּוֹקָא בְּחֻצֵי גֵרִין עֲגוּלָה? הֲרֵי אִם הָיוּ יוֹשְׁבִים בְּשִׁתֵּי שׁוּרוֹת – אַחַת כְּלָפִי הַשְּׁנִיָּה – גַּם הָיוּ רוֹאִים זֶה אֶת זֶה.

וּבֵאֵר הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" עֲנִין זֶה בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְדוּשָׁה, וְאָמַר (תּוֹכֵן דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים): יְדוּעַ שֶׁהַקְּב"ה בְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים, כְּדִי לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכָל בְּאֵי הָעוֹלָם, שֶׁהוּא לְבָדוּ מִלֵּךְ עַל כָּל הָעוֹלָם – בְּשָׂמִים מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, וְאִין עוֹד זוּלָתוֹ.

וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר הַבְּרוּאִים מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם אֶת מְלַכוּתוֹ, אִזּוּ הוּא יִתְּבַרַךְ מְטִיב לָהֶם, וּמְשַׁפֵּיעַ עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי טוֹבוֹת, בְּרִכוֹת וְחֻסְדִּים טוֹבִים. וּבְפֶרֶט לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם עִם קְרוֹבוֹ, אֲשֶׁר נִשְׁמָוִתֵיהֶם חֲצוּבוֹת וְדְבוּקוֹת בְּכֶסֶף כְּבוֹדוֹ יִתְּבַרַךְ.

וּמוֹסִיף וְאָמַר הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" שֶׁהַקְּב"ה, מְגַדֵּל אֶהְבְּתוֹ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, עִם קְרוֹבוֹ, כְּבִיכּוֹל מְצַמֵּם אֶת עֲצָמוֹ לְהִיקְרָא "פֶּלֶג גּוֹפָא" (=מַחְצִית הַגּוֹף), וּבִיחַד עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת פֶּלֶג הַגּוֹף הַשְּׁנִי (=הַחֻצֵי הַשְּׁנִי שֶׁל הַגּוֹף), הֵם בְּסוּד "דְּכָר וְנוֹקְבָא" (זְכָר וְנִקְבָה). וְזֶהוּ סוּד יִיחּוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָהּ, שֶׁהַקְּב"ה מֵיחַד אֶת עֲצָמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, כְּזֶכֶר וְכִנְקָבָה, הַמְשַׁלִּימִים זֶה אֶת זֶה.

וְלָכֵן הַסְנֵהֲדָרִין הָיוּ יוֹשְׁבִים כְּחֻצֵי גֵרִין עֲגוּלָה, בְּבְחִינַת פֶּלֶג (=חֻצֵי) גּוֹף. וְהַחֻצֵי הַשְּׁנִי שֶׁל הַגּוֹרֵן הוּא כְּבִיכּוֹל שֶׁל הַבּוֹרָא יִתְּבַרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוּא בְּבְחִינַת הַפֶּלֶג גּוֹף הַשְּׁנִי, כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת הַמַּעְגָּל בְּאַחֲדוֹת גְּמוּרָה וּשְׁלִימָה.

נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים מֵתוֹכֵן דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁל הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל", שֶׁעֲנִין מַחְצִית הַשְּׁקָל בָּא לְרִמּוֹ שֶׁהַקְּב"ה, מְרוֹב עֲנֻתָנוֹתוֹ, עָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאִילוֹ הוּא רַק מַחְצִית בְּלֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֵךְ יִשְׂרָאֵל, שְׁגַם הֵם בְּלַעֲדֵינוּ, יִתְּבַרַךְ שְׁמוֹ, הֵם רַק מַחְצִית. אוֹלָם, כְּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מְקִימִים אֶת מִצְוֹת מַחְצִית הַשְּׁקָל, מֵתְחַבְּרִים שְׁנֵי הַ"חֻצָּאִים" כְּבִיכּוֹל – הַקְּב"ה וְיִשְׂרָאֵל – וְנַעֲשֶׂה מְזַה שְׁקָל שְׁלָם. וְזֶהוּ עֲנִין "מַחְצִית הַשְּׁקָל" תְּרוּמָה לַה", שְׁצָרִיךְ לְתַת מַחְצִית הַשְּׁקָל, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כְּדִי לְהַתְּחַבֵּר וְלְהַדְבִּק בְּה' יִתְּבַרַךְ בְּדְבִקוֹת שְׁלִימָה.

עַל-פִּי זֶה מְבַאֵר הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל" אֶת הַכְּתוּב בְּפְרֻשַׁת "מִשְׁפָּטִים" (שְׁמוֹת כד', ו'): "וַיִּקַּח מִשֵּׁה חֻצֵי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֵגְנֹת וְחֻצֵי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ... וַיִּקַּח מִשֵּׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר פָּרַת ה' עִמָּכֶם".

וּצְרִיכִים אֲנִי לְהִבִּין, מָה רָאָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְחַלֵּק אֶת הַדָּם לְשָׁנִים – חֲצֵי הַדָּם לְזֵרוּק עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְחֲצֵי הַדָּם הַנּוֹתֵר לְזֵרוּק עַל יִשְׂרָאֵל?

וּבַאֵר זֹאת הַ"אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל", וְאָמַר: הִנֵּה, כַּאֲשֶׁר שְׁנֵי אַנְשִׁים רוֹצִים לְכַרֹּת בֵּינֵיהֶם בְּרִית עוֹלָמִים, וְלִמְסוֹר נַפְשָׁם זֶה עַל זֶה, אִזּוֹ דְרָכָם הִיא לְעַרְב אֶת דָּמָם זֶה בְּזֶה, כְּדֵי לְהִרְאוֹת שְׁנַפְשׁוֹתֵיהֶם אֶחָד, שְׁכֵן, הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ. וְכֵן כְּתוּב גַּם הַ"אַבְרָבְנָאֵל", בְּסִפְרוֹ "מִצְמִיחַ יְשׁוּעָה": בְּנוֹהֵג שְׁבַע עוֹלָם, כַּאֲשֶׁר שְׁנֵי מַלְכִים כּוֹרְתִים בְּרִית אֶהְבָּה בֵּינֵיהֶם לְעֵזוֹר וְלִסְיַע אִישׁ לְחֵבְרוֹ, אִזּוֹ שׁוֹתִים הֵם כּוֹס יַיִן, וְכָל אֶחָד נוֹקֵף (=דוֹקֵר) אֶת אֶצְבָּעוֹ, וּמוֹרִיד טִיפָה שֶׁל דָּם לְתוֹךְ כּוֹס הַיַּיִן, וּבַעַת פְּרִית הַבְּרִית, כָּל אֶחָד שׁוֹתֵה כּוֹס יַיִן מְעוֹרָב עִם טִיפַת דָּמוֹ שֶׁל חֵבְרוֹ.

וּמִפִּינֵן שְׁמִלְכוּתָא דְרַקִּיעָא כְּעִין מְלְכוּתָא דְאַרְעָא (=מְלְכוּת שָׁמַיִם הִיא כְּעִין מְלְכוּת הָאָרֶץ), לְקַח מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, חֲצֵי הַדָּם שֶׁל הַקּוֹרְבָנוֹת, וְזָרַק אוֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהוּא כְּבִיכּוֹל בְּבַחֲנֵינָת הַקֵּב"ה. וְחֲצֵי הַדָּם הַשְּׁנֵי שֶׁל זָרַק מֹשֶׁה עַל הָעַם, כְּדֵי לְרַמּוֹז כְּבִיכּוֹל עַל בְּרִית הַדָּמִים בֵּין ה' יִתְבָּרַךְ לְעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּבִיכּוֹל נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְעוֹרָבִים וּמְחוּבָּרִים זֶה עִם זֶה בְּקֶשֶׁר תְּמִידִי וְנִצְחִי.

וַיֵּשׁ לְצִיָּן בְּעֵינָיו זֶה אֶת דְּבָרָיו שֶׁל הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ מְקוֹנֵינִי' זֵיע"א, בְּסִפְרוֹ "עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל" (פֶּרֶשׁת מִשְׁפָּטִים), שְׁמַבִּיא אֶת דְּבָרֵי רַש"י עַל הַפְּתוּב "וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצֵי הַדָּם...". וְשָׂאֵל שָׁם רַש"י: "מִי חֲלָקוֹ? (=מִי חֲלָק אֶת הַדָּם), וְתַרְץ רַש"י: "מִלְּאֵךְ בָּא וְחֲלָקוֹ". וְלִכְאוּרָה תְּמוּהָ הַדְּבָר, מְדוּעַ הָיָה כָּל-כָּךְ חָשׁוּב לְחַלֵּק אֶת הַדָּם לְשְׁנֵי חֲצָאִים מְדוּיָקִים, עַד שֶׁהָיָה צוּרָךְ שִׁבּוּא מִלְּאֵךְ מִן הַשָּׁמַיִם, וַיִּחַלֵּק אֶת הַדָּם לְשְׁנֵי חֲלָקִים שְׁוִים?

וּמִבְּאֵר הַ"עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל" וְאָמַר, כִּי זְרִיקַת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ הָיָה כְּאִילוֹ זָרַק מֹשֶׁה אֶת הַדָּם עַל הַקֵּב"ה כְּבִיכּוֹל. וְכַאֲשֶׁר זָרַק מֹשֶׁה אֶת חֲצֵי הַדָּם הַשְּׁנֵי עַל יִשְׂרָאֵל, בָּא הַדְּבָר לְהִרְאוֹת שֶׁכְּבִיכּוֹל הַקֵּב"ה שׁוֹהַ כְּלָפֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ בְּלִי יִשְׂרָאֵל כְּבִיכּוֹל רַק חֲצֵי.

וְכֵן לְהִיפָךְ, גַּם עִם יִשְׂרָאֵל – בְּלַעֲדֵי ה' יִתְבָּרַךְ נְחֻשְׁבִים רַק חֲצֵי. וְלִכֵּן בָּא מִלְּאֵךְ וְחֲלָק אֶת הַדָּם מִמֶּשׁ שׁוֹהַ בְּשׁוֹהַ. וְזֶהוּ שְׁצוּהָ הַקֵּב"ה עַל יִשְׂרָאֵל לְהִבִּיא **מַחְצִית הַשְּׁקָל** דוֹקָא, לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. שְׁכֵן, עַל-יַדֵּי כָךְ שִׁיִּשְׂרָאֵל מִבִּיאִים **חֲצֵי שְׁקָל** לְמַטָּה, הֵם מִתְחַפְּרִים עִם ה' יִתְבָּרַךְ לְהִיּוֹת שְׁקָל שְׁלָם.

מֵעֵתָה יִתְבָּאֵר הַיֵּטֵב, מְדוּעַ דוֹקָא בְּאֶחָד בְּאֶדְר מִשְׁמִיעִים עַל הַשְּׁקָלִים. שְׁכֵן, **מַחְצִית הַשְּׁקָל** בָּא לְלַמְדָנוּ שְׂאִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּלֹא הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה הוּא בְּבַחֲנֵינָת פְּלֶג (=חֲצֵי) גוּף, וְעֵיקָר שְׁלִימוֹתוֹ הוּא רַק אִם מִתְחַבֵּר הוּא עִם הַקֵּב"ה. עַל-כֵּן, דוֹקָא בְּחֵדֶשׁ אֶדְר, שְׁשֵׁמוֹ **א' דֶּר מְרָמוֹז** לְנוֹ שְׂאֵלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקֵּב"ה, דֶּר (=גֶּר) עֲמָנוּ. הִנֵּה עַל-יַדֵּי נְתִינַת **מַחְצִית הַשְּׁקָל** אֲנִי כְּבִיכּוֹל מוֹשְׁכִים אֶת הַקֵּב"ה, אֵלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, לְמַטָּה לְעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שִׁיְהִי דֶּר (=גֶּר) עֲמָנוּ, לְהִיּוֹת בְּשְׁלִימוֹת "שְׁקָל" שְׁלָם.

וְהִנֵּה, מֵאַחַר וּ**מַחְצִית הַשְּׁקָל** הִיא כְּפֶרֶה עַל **חֲטָא הַעֲגָל**, חֲטָא שְׁגָרָם לְהַסְתַּלְקוֹת הַשְּׁכִינָה לְמַעְלָה, עַל-יַדֵּי **מַחְצִית הַשְּׁקָל** עֲדִין יֵשׁ בְּכוֹחָנוּ לְתַקֵּן פָּגַם זֶה, וְלְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה לְמַטָּה לְעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי לְהַתְחַבֵּר עִם ה' יִתְבָּרַךְ לְשְׁקָל שְׁלָם, לְשְׁלִימוֹת וּלְאַחֲדוּת גְּמוּרָה. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ, שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לָהּ"

פְּעַם בְּקָר רַבִּי יַעֲקֹב קְרֵאנִץ, הִלָּא הוּא הַ"מַּגִּיד מְדוּבְנָא", בְּפֶרֶלִין הַמְעַטִּירָה, שְׂאֵכְלָסָה רַבִּים מִן הַ"מְשִׁכִּילִים" הַיְהוּדִים מִמְזוֹרַח אִירוּפָה, שְׁבָאוּ "לְקַנּוֹת דַּעַת" בְּמַכְלָלוֹת הַנּוֹדְעוֹת שְׁבַגְרָמְנִיָה. בְּתוֹם תְּפִילוֹת הַבְּקָר, בַּיּוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, שָׁב רַבִּי יַעֲקֹב לְמָקוֹם הָאֲכַסְנִיָה שְׁלוֹ. וְהִנֵּה, בְּעוֹדוֹ צוֹעֵד, בָּא לְקֵרְאוֹתוֹ יְהוּדִי, שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בְּגֵאוּהָ יִתְרָה, וּבְפִיו תְּקוּעָה סִיגְרִיָה עֲשָׂנָה... מִיָּד עָצַר הַ"מַּגִּיד" הַנִּדְהָם אֶת צַעְדּוֹ, וְקָרָא לְעַבֵּר הַצַּעִיר הַיְהוּדִי: שַׁבְּתָא טְבָא (=שַׁבַּת שְׁלוֹם) בְּנִי! חוֹשְׁשֵׁנִי כִּי נִתְעַלְמָה מִמֶּךָ הַיְדִיעָה כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם.

לֹא וְלֹא – קָרָא הַצַּעִיר בְּחִיפָה, וְהִבִּיט בְּחוֹצְפָה יִתְרָה לְתוֹךְ עֵינָיו הַ"מַּגִּיד". מִיּוֹם שְׁעַמְדָתִי עַל דַּעַתִּי, הִנְנִי חוֹתֵר לְהַגִּיעַ לְאַמֶּת, וּמִשְׁתַּדֵּל לְהוֹצִיא מִפִּי רַק דְּבָרֵי אֱמֶת. לָכֵן, אֲנִי מְצַהִיר בְּפִנְיָךְ, שִׁידוּעַ לִי הַיֵּטֵב שֶׁהַיּוֹם שַׁבַּת, וְכִי הָעִישׁוֹן בְּשַׁבַּת הוּא אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה, וּבְכָל זֹאת מְסַרְבֵּ אֲנִי לְהִינָזֵר מִן הָעִישׁוֹן בַּיּוֹם הַשַּׁבַּת!

לְאָדָם "אוֹהֵב אֱמֶת" שְׁכַמוֹתָךְ – הַשִּׁיב לּוֹ הַ"מַּגִּיד" בְּמִנּוּד-רֵאשׁ – רְאוּי לּוֹ שִׁמְצָא בְּעוֹלָם הָאֱמֶת. תְּמָה אֲנִי עַל שְׂאֵתָה מוֹסִיף לְהַתְהַלֵּךְ כְּאֵן, בְּעוֹלָם הַ"שְּׁקָר"...

נָא לְשָׁמוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"מִשְׁנַכְנֵס אֲדָר מֵרַבִּין בְּשִׁמְחָה" (על פי "אורח של תורה" להרה"ק פינקס פרידמן)

עַל דְּבַרֵי חו"ל "מִשְׁנַכְנֵס אֲדָר מֵרַבִּין בְּשִׁמְחָה", שׁוֹאֵל הַ"מְאֹר עֵינַיִם": הֲלֹא עֵינֵינוּ הֵינָם בְּ-יָד וּבְ-טו' בְּאֲדָר, וְלָמָּה מִתְחִילִים בְּשִׁמְחָה מִתְחִילַת הַחֹדֶשׁ?

אֲלֹא, עוֹנֶה הַ"מְאֹר עֵינַיִם", שֶׁשֵּׁם הַחֹדֶשׁ אֲדָר מְרַמֵּז עַל תּוֹכְנוּ (כְּמוֹ שֶׁחֹדֶשׁ נִסָּן מְרַמֵּז עַל הַנְּסִים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְאַבּוֹתֵינוּ בְּחֹדֶשׁ זֶה), כִּדְּגַם חֹדֶשׁ אֲדָר. וְלָמָּה נִקְרָא הוּא אֲדָר? מִפְּנֵי שֶׁבְּחֹדֶשׁ זֶה א' דָּר – אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקַּב"ה, דָּר (=גָּר) אֲתָנוּ פֹּה, בְּתַחְתּוֹנִים, בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם כֵּן, אֵינִי שִׁמְחָה גְדוֹלָה מְזוּ. לָכֵן, מִשְׁנַכְנֵס אֲדָר – כְּשֶׁאֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם דָּר וּמִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ אֲתָנוּ פֹּה בְּתַחְתּוֹנִים – אִזְּ בּוֹדָאֵי הַשִּׁמְחָה גְדוֹלָה, וַיֵּשׁ לְהַרְבּוֹת בָּהּ מִיַּד כְּשֶׁנִּכְנַס חֹדֶשׁ אֲדָר.

עַל-פִּי הָאֲמוּר, מִבְּאֵר הַ"מְאֹר עֵינַיִם" אֵת מֵאֲמַר חו"ל (בִּיצֵה טו'): "הַרְוֵצָה שִׁיתְקִימוּ נִכְסֵי, יִטַּע (=יְכַנֵּס) בְּהֵן אֲדָר, שְׁנֵאֲמַר: 'אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'". וְכּוֹנֵת חו"ל, אֹמֵר הַ"מְאֹר עֵינַיִם", הִיא לְנִכְסֵי הַרוּחָנִיִּים שֶׁל הָאָדָם. שְׁכּוֹן, עֵינֵינוּ קִיּוּם נִכְסֵי הַרוּחָנִיִּים שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, הוּא עַל-יָדֵינוּ זֶה שֶׁהוּא מִיַּחַד שֵׁם שָׁמַיִם בְּכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שֶׁלּוֹ, וְזוֹכֵר תְּמִיד אֵת ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל דְּרָכָיו וּבְכָל מַעֲשָׂיו. אֲבָל אִם הוּא, חָס וְשָׁלוֹם, שׁוֹכַח אֵת ה' יִתְבָּרַךְ, אִזְּ יָכוֹל יִצַּר הָרַע לְהַתְגַּבֵּר עָלָיו בְּקָלוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חו"ל: "אֵינִי אָדָם חוֹטֵא, אֲלֹא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוֹת".

נִמְצָא אִפּוֹא שֶׁעֵינֵינוּ הַסְּגוּלָּה שֶׁל הָאָדָם לְשִׁמּוֹר עַל נִכְסֵי הַרוּחָנִיִּים, וְלֹא לִפְּוֹל מִמְּדַרְגָּתוֹ, הוּא עַל-יָדֵינוּ שִׁיטַּע בְּהֵן אֲדָר, דְּהֵינּוּ שִׁיטַּע שֶׁ"אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם" – הַקַּב"ה – יִהְיֶה תְּמִיד "דָּר" אֲצִלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל דְּרָכָיו וּמַעֲשָׂיו. בְּהַמְשָׁךְ דְּבַרְיוֹ שׁוֹאֵל הַ"מְאֹר עֵינַיִם": מִדּוּעַ כְּשֵׁי שְׁנֵי "אֲדָרִים", קוֹרְאִים אֵת הַמְּגִלָּה וּמְקִימִים מִתְּנוֹת לְאַבְיוֹנִים דוֹקָא בְּאֲדָר ב' וְלֹא בְּאֲדָר א'? כְּמוֹ שֶׁשְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה (מְגִלָּה ו'): "אֵינִי בֵּין אֲדָר הָרֵאשׁוֹן לְאֲדָר שְׁנֵי, אֲלֹא קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּמִתְּנוֹת לְאַבְיוֹנִים (שֶׁהֵם בְּאֲדָר ב')".

וּמִשִּׁיב הַ"מְאֹר עֵינַיִם" וְאֹמֵר, שֶׁאֲדָר א' הוּא בְּבַחֲנֵינָת "צְדִיק גְּמוּר" אֲשֶׁר לֹא חָטָא מְעוֹלָם, וְכִבֵּר מִהַתְחַלָּה זָכָה אֲדָר א' לְהַמְשִׁיךְ אֵת אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקַּב"ה, "שִׁיעֲשֵׂה אֲצִלוֹ דִּירָה (=מִשְׁכָּן) בְּתַחְתּוֹנִים", דְּהֵינּוּ שִׁיחִיָּה דָּר וְנִמְצָא עִמוֹ כָּל הַחֹדֶשׁ.

אִךְ לְעוֹמָתוֹ, אֲדָר ב' הוּא בְּבַחֲנֵינָת "בְּעַל תְּשׁוּבָה", אֲשֶׁר מִחֲמַת חֲטָאֵיו וְעוֹנוֹתָיו גִּרַשׁ אֵת אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם מִלְּדוֹר בְּתַחְתּוֹנִים (=בְּעוֹלָם הַזֶּה). אִלּוּם, עַל-יָדֵינוּ הַתְּשׁוּבָה נִתֵּן לְהַחְזִיר אֵת אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, שִׁיְדוֹר שׁוֹב עִמָּנוּ בְּתַחְתּוֹנִים (=בְּעוֹלָם הַזֶּה), וְזוֹהוּ אֲדָר שְׁנֵי. כְּלוּמָר אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם דָּר שְׁנֵי בְּתַחְתּוֹנִים (=בְּעוֹלָם הַזֶּה).

וְהֵנָּה, יְדוּעַ מִה שֶׁאֲמָרוּ חו"ל (בְּרֻכּוֹת כד'): "מְקוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין, אֵינִי צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוֹלִים לְעִמּוֹד". וּמִבְּאֵר הַ"מְאֹר עֵינַיִם" אֵת הַטַּעַם לְכַךְ בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "וְהַטַּעַם (לְכַךְ) כִּי הַצְּדִיק דְּבוֹק תְּמִיד בְּשׁוֹרְשׁוֹ לְמַעְלָה, (וְלָכֵן) נִמְצָא (שֶׁהוּא תְּמִיד) מְמַלִּיךְ (אֵת) הַקַּב"ה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים. אֲבָל... בְּעַל תְּשׁוּבָה, הָרִי (הוּא) מְמַלִּיךְ (אֵת) הַקַּב"ה לְמִטָּה (בְּעוֹלָם הַזֶּה), וְכּוֹפֶה (אֵת) הַסְּטָרָא אַחֲרָא (=הַיִּצָּר הָרַע) תַּחַת מְמַשְׁלָתוֹ, וְזוֹהוּ כְּבוֹד וְשִׁעֲשׂוּעִים גְּדוֹלִים לְפָנָיו (=לְפָנֵינוּ ה' יִתְבָּרַךְ)".

וְזוֹהוּ הַטַּעַם, אֹמֵר הַ"מְאֹר עֵינַיִם", לְכַךְ שֶׁקוֹרְאִים אֵת הַמְּגִלָּה דוֹקָא בְּאֲדָר ב' וְלֹא בְּאֲדָר א', וְזֹאת, כִּדְּי לְרַמּוֹז לָנוּ שֶׁעֵינֵינוּ הַתְּגָלוֹת כְּבוֹד שָׁמַיִם הוּא עַל-יָדֵינוּ בְּעָלֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵינָת אֲדָר ב', שֶׁעוֹשִׂים הֵם נַחַת-רוּחַ לְפָנָיו יוֹתֵר מִצְדִּיקִים גְּמוּרִים, שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵינָת אֲדָר א'.

עַיִן זֶה מִשְׁתַּלֵּב הֵיטֵב עִם אֲמָרֵי קֹדֶשׁ שֶׁל כ"ק הָאֲדָמוֹר מִן הַשָּׁר שְׁלוֹם מְבַעֲלָא זי"ע, שֶׁאֲמַר כִּי אִפִּילוֹ מִי שֶׁלֹּא שָׁב בְּתְּשׁוּבָה כְּרָאוּי בְּחֹדֶשׁ אֲלוּל, עֲדִין יֵשׁ בְּיָדוֹ לְתַקֵּן זֹאת וְלַחְזוֹר בְּתְּשׁוּבָה בְּחֹדֶשׁ אֲדָר ב'.

וְהִבִּיא עַל-כֵּן רְמֵז מִהַפְּסוּק (בְּרַשִׁית מג, י'): "כִּי לֹלֵא הַתְּמַהֲמָהֵנוּ כִּי עֵתָה שְׁכַנּוּ זֶה פְּעַמִּים". שֶׁהֵנָּה, "לֹלֵא" הֵם אוֹתִיוֹת "אֲלוּל". כְּלוּמָר, אִפִּילוֹ אִם הַתְּמַהֲמָהֵנוּ מְלַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּחֹדֶשׁ אֲלוּל, "כִּי עֵתָה שְׁכַנּוּ" – עֲדִין אִפְשָׁר

לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עִתָּהּ, כְּאִשֶּׁר "זֶה פְּעָמַיִם" – כְּאִשֶּׁר מְעַבְרִים אֶת הַשָּׁנָה, וְחֹדֶשׁ אֶדָּר הוּא פְּעָמַיִם. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִדְמָן)

"זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשָּׁקֶל"

אֶחָד מִתְּלִמְדֵי הַקְּרוּבִים שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹאֵל סִירְקִישׁ (הב"ח) הָיָה עֲשִׂיר גְּדוֹל מְאֹד וּבְעַל צְדָקָה. כָּל מַעֲשֵׂי הַתְּלִמִּיד – הַגְּלוּיִים וְהַנְּסֻתָּיִם – נַעֲשׂוּ בְּעֶזְרָה אַחַת עִם רַבּוֹ, וְעַל דַּעְתּוֹ. יוֹם אֶחָד בָּא אֶל הַב"ח מוּזַג בְּאֶחָד הַכְּפָרִים, וְשָׂטַח לִפְנֵי אֶת צַרְתּוֹ: שְׁנַיִם הוּא חוֹכֵר בֵּית מוּזִיגָה מִיַּד הַפְּרִיץ הַמְּקוּמִי, וּמִתְּפָרְנֵס בְּכַבּוּד. וְהֵנָּה, בָּא אָדָם אַחֵר, הַמְּבַקֵּשׁ לְחַכּוֹר בְּמִקוּמוֹ אֶת הַמְּקוֹם וּלְנַשְׁלוֹ מִפְּרִנְסוֹתוֹ. הַפְּרִיץ נוֹטֵה לְקַבֵּל אֶת הַרְעִיוֹן, וְלָכֵן הוּא אֵינִי יוֹדֵעַ אֶת נַפְשׁוֹ מְרֹב דְּאָגָה.

"גִּישׁ אֶל תְּלִמְדֵי הַגְּבִיר" – יַעֲזֵן הָרַב לְאִישׁ – "וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּשָׁמַי, שִׁדְבֵר לְמַעַנְךָ עַל לֵב הַפְּרִיץ. מְשׁוֹכְנֵעַ אֲנִי כִּי בּוֹכּוֹת עוֹשֵׂרוֹ וְעֶסְקָיו הַמְּסוּעָפִים יִתְחַשֵּׁב הַפְּרִיץ בְּדַבְּרָיו, וְיִשְׁאִיר בְּרִשׁוֹתֶיךָ אֶת בֵּית הַמוּזִיגָה".

עָשָׂה הַמוּזַג כְּפִי עֲצַת הָרַב, וּפְנָה אֶל בֵּית הַתְּלִמִּיד הַעֲשִׂיר. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נֶעְרַף הָלָה לְנִסְיָעָה לִירִיד הַשְּׁנָתִי הַגְּדוֹל, שְׂעָמַד לְהִיפְתָּח לְמַחְרַת הַיּוֹם, וְכָל עֵיכּוֹב בְּנִסְיָעָה הָיָה עֲלוּל לְהִסָּב לוֹ נֹזֶק כִּסְפִי כְּבֹד. נִחְמוּ הַעֲשִׂיר בְּדַבְּרָיִם, וְהַבְּטִיחַ לוֹ כִּי מִיַּד עִם שׁוֹבוֹ מִהֲרִיד יִשְׁוַחַח בְּעַנְיָנוֹ עִם הַפְּרִיץ. "וְהֵלֵא עַד אֲשֶׁר תִּסָּע וְתַחְזוֹר אֲנִי עֲלוּל לְאַבֵּד אֶת מְקוֹר פְּרִנְסוֹתִי! מָה יִהְיֶה עָלַי וְעַל אֲשֵׁרִי וּלְדִידִי?!" – הִבִּיעַ הַמוּזַג אֶת חֲרָדְתּוֹ, וְנִשָּׂא אֶל הַגְּבִיר מִבֶּטֶן מַתְחַנֵּן.

אוֹלָם הַגְּבִיר לֹא נִדְבַק בְּתַחוּשַׁת הַחֲרָדָה וְהַבְּהִילוֹת שֶׁל הַמוּזַג. "מוּזוֹנוֹתַי שֶׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמָה שְׂמוּכָן לְחַבְרוֹ אֶפְיָלוֹ כְּמֵלֹא הַנִּימָה" – בִּקֵּשׁ הַגְּבִיר לְחַזְקוֹ בְּדַבְּרֵי אֲמוּנָה וּבִטְחָן.

כְּשֶׁנוֹכַח הַמוּזַג כִּי אֵין בְּכּוֹנֵת הַגְּבִיר לְשִׁנוֹת אֶת תּוֹכְנֵיּוֹתָיו, הוֹדָה לוֹ עַל נְכוֹנוֹתוֹ לְסִיעֵעַ לוֹ לְאַחַר שׁוֹבוֹ מִהֲרִיד, וּפְנָה לְבֵיתוֹ בְּלֵב כְּבֹד. בְּפִת צִפְתָּהּ לוֹ אֲשֶׁתּוֹ, שֶׁהִיָּתָה חֲרָדָה לְשִׁלּוֹם פְּרִנְסוֹתָם לֹא פָחוֹת מִמֶּנּוּ. הוּא סִפֵּר לָהּ עַל עֲצַת הָרַב, וְעַל הַבְּטָחַת הַגְּבִיר לְדַבֵּר עִם הַפְּרִיץ בְּתוֹם הֲרִיד. גַּם הָאִשָּׁה – כְּבַעֲלָהּ – מְאַנָּה לְהִירְגֵעַ. בְּעוֹמָס רְגִשׁוֹתֶיהָ, פְּרָצָה בְּבִכּוֹ, וְהַקִּימָה עַל בְּעֻלָּה קוֹל צִעֲקָה: "בְּטֵלָן שְׂכָמוֹתַי! כִּיֵּצֵד הַנַּחַת לְעֲשִׂיר לְדַחוֹתֶיךָ בְּקִשׁוֹ! מְדוּעַ לֹא דָרַשְׁתָּ מִמֶּנּוּ בְּתוֹקָף לְגִשְׁתָּ אֶל הַפְּרִיץ מִיָּד...?!". הַיָּמִים הַבָּאִים הָיוּ יָמִים שֶׁל מֵתָחַ וּמְדוּן בְּבֵית הַמוּזַג. אַךְ גַּם הֵם חָלְפוּ עֲבָרוּ, וְסוּף טוֹב – הִכָּל טוֹב. הַגְּבִיר שָׁב מִהֲרִיד, וְלְאַחַר שִׁיחָה קִצְרָה עִם הַפְּרִיץ נִשְׁאָר בֵּית הַמוּזִג הוֹתִיק.

חָלְפוּ שְׁנַיִם, וְאוֹתוֹ תְּלִמִּיד עֲשִׂיר שְׂעוֹר לְמוּזַג, שֶׁבַק תִּיִם לְכָל חַי. כָּל בְּנֵי הָעִיר לִיוִּהוּ לְמִנּוּחוֹת, וּבְכּוֹ אֶת אִישׁ הַחֶסֶד, שְׂמַעוֹלָם לֹא דָחָה אָדָם בְּמַצּוֹקָה, וְעוֹר לְכָל בֵּיד נְדִיבָה וּבְפָנִים מְאִירוֹת. גַּם רַבּוֹ, הַב"ח, הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹאֵל סִירְקִישׁ, נִשָּׂא דַבְּרֵי הַסֵּפֶד מְרָגְשִׁים עַל תְּלִמְדוֹ הַקְּרוֹב וְהַחֲבִיב. וְהֵנָּה, כְּעֵבֶר כְּשָׁבוּעַ הוֹפִיעַ הַתְּלִמִּיד אֶצֶל הַב"ח בְּחֵלוֹם, וְסִפֵּר לוֹ כֵּךְ: "בְּבוֹאִי לְפָנֶי בֵּית-דִין שֶׁל מַעֲלָה, פָּגַשְׁתִּי כְּמָה נְשָׁמוֹת שְׂרַחְפוֹ בְּחוֹסֵר מְנוּחָה, וּמִמְתִּינּוֹת לְגוֹז-דִּינָן. בִּינֵיהֶן הָיוּ נְשָׁמוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁהִכְרַתִּי בְּעוֹדֵי חַי. אֶחָד מֵהֶם, לְמִשְׁלַל, הָיָה קָצֵב פְּלוּנִי, שֶׁהִתְרַשַׁל בְּתַפְקִידוֹ וְהַכְּשִׁיל אֶת הָרַבִּים.

בְּשָׁלֵב מְסוּיִם הַחַל מְשַׁפְּטוֹ. הַמְּחַזֵּה עוֹרֵר אֵימָה. כְּלָבִים וְחַיּוֹת שׁוֹנוֹת הִגִּיחוּ מִכָּל עֵבֶר, וְטַעַנּוּ כְּנַגְדּוֹ שְׁגוֹל מֵהֶם אֶת מוּזוֹנָם, וּמְכָרוּ לְיִהוּדִים. פֶּתְאוּם נִשְׁמָעָה בְּת-קוֹל קוֹרְאָת לְעֵבֶרוֹ בְּקוֹל גְּדוֹל: 'כִּיֵּצֵד הָעוֹת לְהַאֲכִיל אֶת בְּנֵי נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת?!' אֲלָא שְׂאֵז הוֹפִיעַ מִלְּאֵךְ מְלִיץ-יִשְׂרָאֵל וְסִפֵּר, כִּי הַקָּצֵב כָּבֵד הוֹדָה וְהִתְוֹדָה עַל חֲטָאָיו בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים, וְאָף קִבֵּל עָלָיו דְּרָף תְּשׁוּבָה. אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ תָרַם לְצְדָקָה, וְעַד יוֹם מוֹתוֹ צָם וְהִתְעַנָּה, עַד שֶׁזָּכַר אֶת נַפְשׁוֹ, וְזָכָה לְהִגִּיעַ לְדַרְגַּת בְּעַל תְּשׁוּבָה. בֵּית-דִין שֶׁל מַעֲלָה זָכָה אֶת הַקָּצֵב, וְשָׁלַח אוֹתוֹ לְהִיכָל בְּעַלֵּי הַתְּשׁוּבָה.

בְּבוֹא תוֹרִי, הַתְּיַצְבְּתִי בְּפִיק-בְּרָכִים לְפָנֶי בֵּית-הַדִּין. הַדִּיוֹן בְּעַנְיָנִי הָיָה קָצֵר, וּבְסוּפוֹ יִצְאָתִי זָכָאִי. מִיַּד הוּבְלָתִי עַל-יַדֵּי שִׁירַת מְלָאכִים לְעֵבֶר גֵּן-הָעֵדֶן. בְּהִגִּיעִי אֶל שְׂעָרָיו, הַתְּיַצְבַּ בְּדַרְכֵי מְלָאךְ שְׁחָסַם אֶת דַּרְכֵי. 'מִי אַתָּה, וּמְדוּעַ תַּחְסוּם אֶת דַּרְכֵי?!', תַּמְהָתִי. 'אֲנִי הַמְּלָאךְ שֶׁנִּבְרָא מֵהַחֶסֶד שֶׁגְּמַלְתָּ עִם הַמוּזַג הַכְּפָרִי בְּשָׁעָה שֶׁהִלְכְתָּ לְדַבֵּר לְמַעַנּוֹ עִם הַפְּרִיץ, עָנָה הַמְּלָאךְ. לְשָׁמַע הַתְּשׁוּבָה גְּבָרָה פְּלִיאָתִי שְׁבַעֲתַיִם. 'הִיתְכֵּן שְׂמַלְאךְ שֶׁל גְּמִילוּת-חֶסֶד יִתְיַצַּב לִי לְשִׁטְן?!'. בְּתְשׁוּבָה, נֶאֱמַר הַמְּלָאךְ, וְאָמַר: 'אֲמַנָּם גְּמַלְתָּ טוֹב עִם יְהוּדֵי זֶה. אַךְ הָאֵם אַתָּה יוֹדֵעַ כְּמָה צָעַר הַסִּבְתָּ לוֹ וּלְבַנָּי מִשְׁפָּחָתוֹ בְּיָמִים שְׁבִלִית בִּירִיד? הָאֵם חֲשַׁבְתָּ עַל הַדְּמְעוֹת הַרְבוֹת שֶׁנִּשְׁפְּכוּ בְּגִלְגָלְךָ? עַל הַצְּעָקוֹת וְהַמְּרִיבוֹת שִׁיכּוּלוֹת הָיוּ לְהִיחֲסֹךְ לוֹ פְּעֻלַּת מִיַּד, וְלֹא דַחִיתָ אֶת שִׁיחַתְךָ עִם הַפְּרִיץ?'. כָּל טַעֲנוֹתַי וְהַצְּטַדְקוּיוֹתַי לֹא הוֹעִילוּ לִי. 'הַחֶסֶד שְׂעִשִׁיתָ עִם הַמוּזַג נִפְגָּם, וְעַלֶּיךָ לְתַקֵּן פְּגָם זֶה בְּטָרֵם תּוֹכָה לְבוֹא בְּשַׁעְרֵי גֵן עֵדֶן, אָמַר הַמְּלָאךְ, וְהוֹדִיעַ לִי כִּי אֵיֶלֶךְ לְהַמְתִּין בְּשַׁעְרֵי גֵן הָעֵדֶן כְּמִסְפָּר הַיָּמִים שְׂעִשִׁיתִי בִּירִיד הַגְּדוֹל, וְשִׁבְהֶם גְּרַמְתִּי צָעַר וְדַמְעוֹת לְמוּזַג וּלְמִשְׁפָּחָתוֹ...".

כְּעֵבֶר זְמַן סִפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹאֵל סִירְקִישׁ אֶת הַסִּפּוּר הַמוֹפְלֵא לְבַנָּי עִירוֹ, וְסִיִּם: מִכָּאֵן אֲנִי לְמַדִּים, עַד כְּמָה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִיזָהַר בְּכָל מַצּוּה שְׁלֹא לְהַחְמִיצָהּ. וְעַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה כְּשֶׁמְדוּבֵר בְּמַצּוּה שְׁחַיִי יְהוּדֵי אַחֵר תְּלוּיִים בָּהּ – עָלָיו לְהִיּוֹת מִן הַזְּרִיזִים הַמְּקַדְמִים.

"בְּנֵי צִיּוֹן"

גַּם פּוּרִים – מַעֲיָן (=כְּמוֹ) הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה

אָמְרוּ חו"ל בְּגִמְטָרָא (פסחים ג'): "אָמַר רַבִּי אֶתְנָא בְּ(שֵׁם) ר' חֲנִינָא: לֹא כְּעוֹלָם הִזָּה הָעוֹלָם הֵבֵא. בְּעוֹלָם הִזָּה (מְבָרֵךְ הָאָדָם) עַל בְּשׂוּרוֹת טוֹבוֹת, וְאוֹמְרִים: בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב, וְעַל בְּשׂוּרוֹת רָעוֹת אוֹמְרִים: בְּרוּךְ דִּין אֱמֶת. (אֲבָל) לְעוֹלָם הֵבֵא – כְּלוּ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב". וְהִנֵּה, עַל דְּבָרֵי חו"ל אֵלּוּ, מִקְשָׁה הַצֵּל"ח וְשׂוֹאֵל: אֵיךְ אוֹמְרִים חו"ל "לְעוֹלָם הֵבֵא – כְּלוּ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב"? הֲלֹא בְּרוּר שְׁלֻעֲתִיד לְבוֹא לֹא יִהְיֶה שׁוּם רַע בְּעוֹלָם...

וְהִבִּיא בְּשֵׁם הַגְּאוּן ר' אֶפְרַיִם מְבֵרָאד זצ"ל, שְׁבָאֵמַת אֲנַחְנוּ מֵאֲמִינִים שֶׁהַקַּב"ה הוּא מְקוֹר הַטּוֹב, וּמֵאֲתוֹ לֹא תִצְאָנָה הָרָעוֹת, שְׁכֵן "כֹּל מִה דְּעֵבִיד רַחֲמָנָא – לְטַב עֵבִיד" (=כֹּל מִה שֶׁהַקַּב"ה עוֹשֶׂה – לְטוֹב עוֹשֶׂה). וְמִה שְׁנִדְמָה לְעֵינֵינוּ שֵׁשׁ דְּבָרִים רָעִים בְּעוֹלָם, הוּא רַק מִפְּנֵי שְׁטַחוּ עֵינֵינוּ מֵרְאוֹת וּמִלְהַבִּין שֶׁהַכֹּל הוּא לְטוֹבָה. אוֹלָם, לְעֵתִיד לְבוֹא, כְּאֲשֶׁר יוֹצֵיא אוֹתָנוּ הַקַּב"ה מֵאֲפִילָה לְאוֹרָה, יִתְגַּלֶּה לְמַפְרַע שְׁכָל הַצְּרוֹת וְהַתְּלָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ, הַכֹּל הִיָּה טוֹב וְחֶסֶד גְּדוֹל, וְלֹא הִיָּה רַע כְּלָל. וְזֶהוּ שְׁאֲמְרוּ חו"ל: "לְעוֹלָם הֵבֵא – כְּלוּ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב". כְּלוֹמֵר, אֶפִּילוֹ עַל הָרָעוֹת, שֶׁבְּרַכְנוּ עֲלֵיהֶם "בְּרוּךְ דִּין אֱמֶת", לְעֵתִיד לְבוֹא נְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם "הַטּוֹב וְהַמְּטִיב", מִכֵּיּוֹן שִׁיתְגַּלֶּה לָנוּ שֶׁהַכֹּל הִיָּה לְטוֹבָה.

וְזֶהוּ שְׁכַתּוֹב עַל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה: "בְּשׁוֹב ה' אֵת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵינּוּ כַחֲלָמִים" – בְּגְאוּלָּה הָעֵתִידָה נִהְיֶה כְּאֲדָם הַחוֹלֵם חֲלוֹם רַע, וְכִשְׁמַתְעוֹרֵר הוּא מִחֲלוֹמוֹ, רוֹאֶה שְׁלֹא הָיוּ דְּבָרִים מְעוֹלָם, וְכִי הָרַע הִיָּה רַק חֲלוֹם. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר נִתְבוּנֵן בְּנֵס פּוּרִים, נִרְאֶה שֶׁהַנֵּס הִיָּה מִמֶּשׁ מַעֲיָן הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה: לֹא רַק שְׁכָלֵל יִשְׂרָאֵל זָכוּ לְצִאֵת מִצִּרָה לְרוֹחָה, וּמֵאֲפִילָה לְאוֹר גְּדוֹל, אֲלֵא הֵם זָכוּ גַם לְגִילּוֹי גְּדוֹל וְלִהְשָׁגָה מַעֲיָן הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה – לְרְאוֹת וּלְהַבִּין שֶׁמְעוֹלָם לֹא הִיָּה שׁוּם רַע בְּעוֹלָם הִזָּה, וְהַכֹּל הוּא דְמִיּוֹן, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ – "כְּלוּ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב". וְהָמֵן וְחֲכָמָיו, וּוְרֵשׁ אֲשֶׁתוֹ, שֶׁהָיוּ מִבְּנֵי עַמְלָק, שֶׁשְׁנֵאֲתָם לְיִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעָה שׁוֹבְעָ, בְּעֶצֶם הַחֲזִירוֹ אֵת יִשְׂרָאֵל בְּתַשׁוּבָה. וְלֵאמִיתוֹ שֶׁל דְּבָר, הֵם הָיוּ כְּלֵי שְׂרַת בִּיַּדִּי הַהִשְׁגָּחָה הָעֲלִיוֹנָה, כְּדִי לְקַדֵּשׁ שֵׁם שְׁמַיִם. וְלֹא בְּכַדִּי נִקְרָא הָמֵן – "צוֹרֵר הַיְּהוּדִים". שֶׁהָרִי אֶתְת הַסִּיבוֹת שֶׁבְּגִלְזָן נִתְעוֹרֵר קְטְרוּגַ עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הִיא עַל הַיּוֹתֵם מִפּוֹרְדִים, וּבְלֵי שׁוּם אַחַדוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַר הָמֵן הָרִשָּׁע: "יִשְׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּזֵר וּמִפְּרָד". וְלָכֵן, כְּדִי לְתַקֵּן פָּגַם זֶה אֲמָרָה אֶסְתֵּר לְמַרְדֵּכִי: "לֵךְ כְּנֹס אֵת כָּל הַיְּהוּדִים" – כְּדִי לְאַחַד אוֹתָם – כְּאִישׁ אֶחָד, בְּלֵב אֶחָד. וּמִי גָרַם לְאַחַדוֹת זֹז? – הָמֵן הָרִשָּׁע, עַל-יַדִּי גִזִּירָתוֹ. וְלָכֵן נִקְרָא הָמֵן בְּפִינוּי "צוֹרֵר הַיְּהוּדִים", עַל שֶׁקָּשַׁר וְצָרַר בְּצִרוּר אֶחָד אֵת כָּל הַיְּהוּדִים, וְגָרַם לְאַחַדוֹת בְּעַם יִשְׂרָאֵל. "וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל פֶּס יֵה מִלְחָמָה לֵה' בְּעַמְלָק..."

יָדוּעַ וּמְפּוֹרָסִם מִפִּי סוֹפְרִים וּסְפָרִים קְדוּשִׁים, כִּי קְלִיפַת עַמְלָק הִיא קְלִיפַת הַגְּאוּה. שְׁכֵן, "עַמְלָק" בְּגִימְטָרָה "רֵם", בְּבַחֲנִינַת "וְרֵם לְבָבְךָ וְשִׁכַחְתָּ". וְלָכֵן, הָמֵן, שֶׁהִיָּה מוֹרַע עַמְלָק, מַחֲמַת גְּדֹל גְּאוּתוֹ, עָשָׂה עֲצָמוֹ עֲבוּדָה זָרָה, וּבִקֵּשׁ מִכָּלֵם שִׁישְׁתַּחוּ לוֹ.

וְהִנֵּה אָמְרוּ חו"ל שֶׁסּוּגְלוֹת וְקְדוּשַׁת יוֹם הַפּוּרִים – יֵשׁ בְּכּוּחָה לְהַכְנִיעַ אֵת קְלִיפַת הַגְּאוּה. וְלָכֵן, חֵג הַפּוּרִים תָּמִיד יְפוּל רַק בְּיָמִים ג' א' ו' ה', שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת גְּאוּה – לְהוֹרוֹת שְׁקְדוּשַׁת פּוּרִים מִבְּטָלַת אֵת קְלִיפַת הַגְּאוּה. וְאֲכֹן, עֵיקָר מִפְּלָתוֹ שֶׁל הָמֵן הָרִשָּׁע הִיָּתָה עַל-יַדִּי כֶּךָ שִׁישְׁרָאֵל בָּאוּ לִידֵי מִידַת הָעֲנָוָה, בְּהַפְּיָרִם בְּכֶךָ שֶׁחֲטָאוּ וְנִהְנוּ מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רִשָּׁע (=אֲחֻשׁוּרוֹשׁ). עַל-כֵּן הִתְאַסְּפוּ יַחַד לְצוּם שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּדִי לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר פָּגְמוּ. וְעַל-כֶּךָ רָמַז הַפְּסוּק (מִגִּילַת אֶסְתֵּר ז', ח'): "וְהָמֵן נָפַל עַל הַמַּטָּה" – רֵאשִׁי תִיבוֹת "עֲנָוָה" – לוֹמֵר לָנוּ, שֶׁעֵיקָר נִפְּלָתוֹ שֶׁל הָמֵן הִיָּתָה עַל-יַדִּי מִידַת הָעֲנָוָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן, גַּם פּוּרִים הִתְרַחַשׁ דוֹקָא עַל-יַדִּי מַרְדֵּכִי וְאַסְתֵּר, שֶׁהִיָּתָה בְּהֵם מִידַת הָעֲנָוָה. כְּפִי שְׁאוֹמְרִים חו"ל בְּמַדְרַשׁ רַבָּה (אֶסְתֵּר ו', ב'): "אִישׁ יְהוּדִי הִיָּה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה" – אִישׁ, מְלָמֵד שֶׁהִיָּה מַרְדֵּכִי שְׁקוּל בְּדוּרוֹ כְּמִשָּׁה בְּדוּרוֹ, דְּכַתִּיב

בִּיה 'וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד". וְכֵן כָּתַב הַגֵּה"ק הַחַיִּיד"א זצ"ל: "אִישׁ יְהוּדִי" בְּגִימְטְרִיהַ "מֹשֶׁה". לְהוֹרוֹת לָנוּ שְׁמֵרְדֵכִי הָיָה עָנָו כְּמֹשֶׁה רַבְּנוֹ. וְלָכֵן, כְּמוֹ שְׁמֹשֶׁה יָצָא לְהִילָחֵם וּלְהַכְנִיעַ אֶת קְלִיפַת עֲמֶלֶק (כְּפִי שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת יו', י"א): "וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֵּר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֵּר עֲמֶלֶק") – כֵּן זָכָה מְרַדְּכִי, לְהַכְנִיעַ אֶת הַמָּוֶן, גְּזַע עֲמֶלֶק, בְּזָכוֹת גְּדֹל עֲנֻתָנוֹת.

וְהֵנָּה, כָּתַב הַ"מְאֹרֵי אֹר" (מַע' אֹת גְּאוּה), שֶׁהָבֵא לִידֵי גְאוּה פּוֹגֵם בְּשֵׁם הַקַּב"ה בְּאוֹתֵיּוֹת יְה' (יְהוּה), שֶׁהֵן בְּגִימְטְרִיהַ "גְּאוּה". וְלָכֵן, כָּל הַמְכַנִּיעַ אֶת הַגְּאוּה בְּקִרְבוֹ, וּבֵא לִידֵי עֲנָוָה, מְאִיר עַל-יְדֵי כַף אֶת אוֹתֵיּוֹת יְה', מִשֵּׁם ה', וְיִכּוֹל לְהַכְנִיעַ אֶת קְלִיפַת עֲמֶלֶק. וְזוֹהוּ שְׁכָתוֹב בְּמִלְחַמַת עֲמֶלֶק (סוּף פֶּרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח): "וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל פֶּס יְה' מִלְחָמָה לְה' בְּעֲמֶלֶק...". דְּהֵינּוּ עַל-יְדֵי שֵׁם יְה', שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיהַ "גְּאוּה", נִיתֵן לְהַכְנִיעַ אֶת קְלִיפַת הַגְּאוּה, הוּא עֲמֶלֶק. וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר הַ"מְאֹרֵי אֹר": הֵנָּה, יְהוּדִי הוּא אוֹתֵיּוֹת יו"ד ה"י(יְה), מְפִינֵן וְעֵיקֵר כּוֹחוֹ שֶׁל מְרַדְּכִי הָיָה לְהַכְנִיעַ אֶת קְלִיפַת עֲמֶלֶק, עַל-יְדֵי מִידַת הָעֲנָוָה, לְכֵן נִקְרָא בְּתוֹאֵר "מְרַדְּכִי הַיְהוּדִי", לְרְמוֹז שְׁאֲצֵלוֹ הָיוּ אוֹתֵיּוֹת יו"ד ה"י (יְה), בְּשִׁלְמוֹת וּלְלֹא פָגַם.

לְפִי זֶה יִתְבָּאֵר גַּם מְאֹמֵר חו"ל (מַגִּילָה יג'): "אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: גְּלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָי מִי שְׁאָמַר 'וְהָיָה הָעוֹלָם', שְׁעֵתִיד הַמָּוֶן לְשָׁקוֹל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל – לְפִיכֵךְ הַקְדָּיִם שְׁקָלִיהֶן(=שֶׁל יִשְׂרָאֵל) לְשָׁקָלֵיו(=שֶׁל הַמָּוֶן)... וְהֵינּוּ דַתְנָן(=וְזוֹהוּ שְׁלֹמְדָנוּ): בְּאֶחָד בְּאֶדָר מְשֻׁמֵּיעִין(=מְכַרְיִיִם) עַל הַשְּׁקָלִים".

וְהָעֲנָוִן הוּא עַל-פִּי הַמְּבוֹאֵר בְּסִפְרֵי הַקְדוּשִׁים, כִּי מִה שְׁצוּהַ הַקַּב"ה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְתַת מַחְצִית הַשְּׁקָל הוּא כְּדֵי לְרְמוֹז עַל מִידַת הָעֲנָוָה – כְּדֵי שִׁיחְזִיק כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶת עֲצֻמוֹ רַק לְמַחְצִית, וְלֹא לְדַבֵּר שְׁלֹם. וּמְפִינֵן שְׁלֹמְדָנוּ שְׁעֵיקֵר הַכְּנַעַת קְלִיפַת עֲמֶלֶק הוּא עַל-יְדֵי מִידַת הָעֲנָוָה, סִבֵּב הַקַּב"ה שְׁגִזְרַת הַמָּוֶן הִרְשַׁע תַּחוּל בְּחֹדֶשׁ אֶדָר (שְׁבו "מְשֻׁמֵּיעִין עַל הַשְּׁקָלִים"), כְּדֵי לְרְמוֹז לְיִשְׂרָאֵל שְׁעֵיקֵר הַכְּנַעַת קְלִיפַת עֲמֶלֶק הִיא עַל-יְדֵי מִידַת הָעֲנָוָה, הַנְּרַמְזוֹת בְּמַחְצִית הַשְּׁקָל.

יְהִי רְצוֹן, שִׁיזְכְּנוּ ה' יִתְבָּרַךְ לְבַטֵּל בְּקִרְבָנוּ אֶת מִידַת הַגְּאוּה, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְבוֹא לְמִידַת הָעֲנָוָה וּלְהַכְנִיעַ אֶת קְלִיפַת עֲמֶלֶק, הִיא קְלִיפַת הַגְּאוּה, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרֵּה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ, חֹשֶׁן וְאַפֹּד... " (כַּח' ד')

בְּפִרוּשׁ הַמֶּלֶךְ "אַפֹּד" כּוֹתֵב רִש"י: "לֹא שְׁמַעְתִּי וְלֹא מִצְאֵתִי בְּבְרִיתָא פְּרוּשׁ תְּבַנְיָתוֹ(=צוּרַת הָאַפֹּד). וְלִבִּי אוֹמֵר לִי, שֶׁהוּא חָגוּר לוֹ(=לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן) מְאַחֲרָיו, רַחְבּוֹ כְּרַחֲב גֵּב אִישׁ, כְּמִין סִינֵר שְׁחוּגְרוֹת הַשְּׂרוֹת, כְּשָׂרוּכְבוֹת (הוֹ) עַל הַסּוּסִים".

עַל דְּבָרִים אֵלוֹ שֶׁל רִש"י, מְעִיר הַאֲדַמוּ"ר רַבִּי יַחִיאֵל לִפְשִׁץ מְגוּסְטִינִין: הַמְּעַנֵּן בְּפִרוּשׁוֹ שֶׁל רִש"י לְתוֹרָה, עֲשׂוּי לְתַמּוּהַ עַל הַלְשׁוֹן שֶׁל רִש"י: "לֹא שְׁמַעְתִּי וְלֹא מִצְאֵתִי... וְלִבִּי אוֹמֵר לִי" - שֶׁהִרִי, אֵלֶּה בִּיטוּיִים שֶׁלֹּא מְצִינוּ כְּמוֹתֵם בְּשׁוּם מְקוֹם אַחַר אֲצֵל רִש"י.

אַלָּא - אוֹמֵר הַאֲדַמוּ"ר מְגוּסְטִינִין - רִש"י הַקְדוּשׁ חִי כָּל יָמָיו בְּקְדוּשָׁה וּבְטַהֲרָה, וְלֹא הִצִּיץ מְעוֹלָם מִחוּץ לְד' אֲמוּתָיו. וְהֵנָּה אַרְעֵ לּוֹ פַּעַם, שְׁעִינָיו נִתְקְלוּ, שֶׁלֹּא בְּרְצוֹנוֹ, בְּמִרְאֵה מִיּוֹחַד שֶׁל שְׂרוֹת, הַרוּכְבוֹת עַל הַסּוּסִים, כְּשֶׁהֵן חֲגוּרוֹת בְּסִינֵר אַרְוֶה, הַמְּגִיעַ עַד לְעַקְבִים.

יָמִים רַבִּים הָיָה רִש"י תוֹהֵה עַל מִרְאֵה מִיּוֹחַד זֶה שְׂרָאוּ עֵינָיו בְּשִׁגְגָה בְּחוּצוֹת הָעִיר. וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְפֶרֶשֶׁת בְּגִדֵי הַכֹּהֵנִיָּה וְהִתְקַשָּׁה בְּתַאוּר הָאַפֹּד, עֵינָיו בְּבְרִיתָא וְלֹא מִצָּא שֵׁם פִּירוּשׁ לְצוּרַת הָאַפֹּד. גַּם חֲקִירוֹת נוֹסְפוֹת לֹא הִנִּיחוּ אֶת דַּעְתוֹ שֶׁל רִש"י בְּעֵינָיו זֶה. לְפָתַע נִצְנַץ בְּמוֹחוֹ הִרְהוּר מִיּוֹחַד בְּמִינוֹ: לְבִי אוֹמֵר לִי, שֶׁאוֹתָהּ הִצְצָה בְּשִׁגְגָה עַל הַשְּׂרוֹת הַרוּכְבוֹת, לֹא בָּאָה, חֲלִילָה, לְהַכְשִׁילָנִי בְּדַבֵּר עֲבִירָה, אֵלֶּה נוֹעֵדָה לְפָקוּחַ אֶת עֵינָי, וְלְהַעֲמִידָנִי עַל תְּבַנְיַת הָאַפֹּד שֶׁל תַּהֲוֹן הַגְּדוֹל, שֶׁהִיא "כְּעֵין סִינֵר שְׁחוּגְרוֹת הַשְּׂרוֹת, כְּשָׂרוּכְבוֹת עַל הַסּוּסִים".

"זֶה יִתְנוּ כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשְּׁקָל"

"בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה, 'וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ לְה'', אָמַר מֹשֶׁה: מִי יוּכַל לְתַן כֶּפֶר נַפְשׁוֹ?... אָמַר רַבִּי מְאִיר: נִטַּל הַקַּב"ה כְּמִין מְטַבֵּעַ שֶׁל אֵשׁ מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהִרְאָה לוֹ, לְמֹשֶׁה, וְאָמַר לוֹ: כִּזָּה יִתְּנוּ". (בְּמִדְרַשׁ תְּנַחֲמוּמָא (נִשְׂא" סִימָן י"א) מְסוּפֵר עַל הַצְדִּיק רַבִּי מְרַדְּכִי מְנַדְּבוּרָא זצ"ל, שֶׁפַּעַם בִּקֵּר אֲצֵלוֹ רַב אֶחָד, וְהִתְגַּלְגַּלָּה הַשִּׁיחָה בִּינֵיהֶם עַל הַמְּצָב הַחוּמְרֵי שֶׁל הַיְהוּדִים. שָׁאֵל הַרַב אֶת הַצְדִּיק רַבִּי מְרַדְּכִי מְנַדְּבוּרָא, מָה לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁזָקוּקִים לְפִרְנָסָה? שָׁפָן, הַדּוֹר הוֹלֵךְ הוֹלֵךְ וְחָסוּר. הַשִּׁיב הַצְדִּיק לְאוֹתוֹ רַב, וְאָמַר לוֹ: דַּע לָךְ, כִּי אֵין עֲצָה וְאֵין תּוֹשִׁיָה לְכָךְ - אֵלֶּה רַק לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. שָׁפָן, כִּיזָּה לָךְ, מִתַּחַת לְכֶסֶף הַכְּבוֹד יֵשׁ אוֹצֵר גְּדוֹל שֶׁל כֶּסֶף. רְאִיָה לְכָךְ אֲנוּ מוֹצְאִים מִמַּחְצִית הַשְּׁקָל, שֶׁהִרְאָה ה' יִתְבָּרַךְ לְמֹשֶׁה מְטַבֵּעַ מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְאָמַר לוֹ: "כִּזָּה יִתְּנוּ". וְהֵנָּה, אָמְרוּ חו"ל (יוֹמָא פו'): "גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, (מְפִינֵן) שְׁמַגַּעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד". אִם כֵּן, אָמַר לוֹ הַצְדִּיק רַבִּי מְרַדְּכִי מְנַדְּבוּרָא לְאוֹתוֹ רַב, כַּאֲשֶׁר יְהִיו הַשְּׂבִיִּים בְּתְשׁוּבָה אֲצֵל כֶּסֶף הַכְּבוֹד, הֵם יוּכְלוּ בְּנִקְל לְקַחַת גַּם מִהַכֶּסֶף שֶׁל הָאוֹצֵר הַגְּנוּז שֵׁם, מִתַּחַת לְכֶסֶף הַכְּבוֹד...

נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילּוּן!

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!